

Föreningslivets funktion i bygden

- En studie av livsstilsföreningars roll som gemensamhets-
skapare

The role of association in the community

- A study of lifestyle associations' role in forming a sense of community

Elin Hermansson

Föreningslivets funktion i bygden

- En studie av livsstilsföreningars roll som gemensamhetsskapare

The role of association in the community

- A study of lifestyle associations' role in forming a sense of community

Elin Hermansson

Handledare: Patrik Cras, Sveriges lantbruksuniversitet,
Institutionen för stad och land

Examinator: Kjell Hansen, Sveriges lantbruksuniversitet,
Institutionen för stad och land

Omfattning: 30 hp

Nivå och fördjupning: Avancerad nivå A1E

Kurstitel: Självständigt arbete i landsbygdsutveckling

Kurskod: EX0757

Program/utbildning: Agronomprogrammet - Landsbygdsutveckling

Utgivningsort: Uppsala

Utgivningsår: 2015

Omslagsbild: Sten i japansk trädgård, Copyright Elin Hermansson

Övriga bilder: Copyright Elin Hermansson

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Ideell förening, Föreningsliv, Livsstilsförening, Socialt kapital, Tillit, Lokal

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen Stad och land
Avdelningen Landsbygdsutveckling

Sammanfattning

Ideella föreningar är ofta en viktig del av en individs vardag, en möjlighet att finna en meningsfull fritid och möta andra med liknande intressen. I möten med andra människor har vi möjlighet att öka det sociala kapitalet, tilliten vi har till varandra och lära oss nya saker.

Syftet med den här uppsatsen är att få en ökad förståelse för hur ideella föreningar påverkar trivseln i en bygd och om det också innebär att det sociala kapitalet i bygden ökar genom att det finns livsstilsföreningar i hembygden. Jag har flera delfrågeställningar: Vad är en livsstilsförening? Vilken funktion har livsstilsföreningen i bygden? Hur ser medlemsstrukturen i utvalda föreningar ut? Hur ser verksamhetsutvecklingen ut för föreningarna?

Socialt kapital är en resurs som kan omvandlas och förändras till saker som man vid en första anblick saknar. Enligt teorier om socialt kapital kan föreningslivet sägas vara en grund för ökat socialt kapital i ett område likväl som det kan förbättra de egna möjligheterna för individen. Hur stort förtroende det finns i relationerna är en viktig del, tillit till varandra eller organisationer så finns det inget socialt kapital.

I Sverige har det sedan 1100- talet funnits olika typer av ideella organisationer. Tack vare traditionerna och tilliten så har de ideella organisationerna kunnat leva kvar, trots att anledningarna till organiseringen har förändrats allteftersom attityder och levnadsförhållandena har ändrats. Idag finns det även lokala föreningar som verkar brett för att området där man bor, ska blomstra och finnas kvar.

Abstract

Non-profit associations are often an important part of individuals' daily lives, as an opportunity to find meaningful leisure and meet others with similar interests. In meetings with other people we are able to increase the various social capital we already have and learn new things.

The purpose of this paper is to gain a better understanding of how non-profit organizations affect the well-being in a district in a community and if it also means that the social capital in the district is increased by the presence of lifestyle associations in the home district. I have several questions in this paper and they are as follows: What is a lifestyle association? What function does the lifestyle association have in the district? What is the membership structure of selected associations? What is the association development out of the compounds?

Social capital is a resource that can be converted and changed into things that one at first glance lacks. Club activities can be said to be a basis for increased social capital in an area as well as it can improve an individual's prospects. The degree of confidence in their own relationships is an important part because without trust in each other or organizations there is no social capital.

In Sweden, it has long been various types of nonprofit organizations, it started way back in 1200: th century. Thanks to the traditions and the trust for non-governmental organizations they have been able to survive although the reasons for the organization has changed as well as attitudes and living conditions. Today, there are also local associations working for the area where you live to prosper and remain.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	3
Abstract.....	4
Förord.....	6
Inledning.....	7
Syfte och frågeställningar.....	8
Teori och analysverktyg.....	9
Socialt kapital, en omvandlingsbar resurs.....	10
Föreningslivet, en grund för socialt kapital.....	11
Förtroendegrad, sociala kapitalets kvalitativa aspekt.....	12
Sammanfattning av socialt kapital.....	13
Tillit som fenomen.....	14
Metod	17
Bakgrund	22
Sveriges föreningsliv.....	22
Ett nytt sätt att organisera sig.....	25
Lokalt ledd utveckling som metod inom landsbygdspolitiken.....	26
Det geografiska området.....	27
Lokala idéer om utveckling.....	28
Livsstilsföreningar - Informanter berättar.....	31
Analys.....	34
Slutsats.....	51
Slutord.....	55
Litteratur.....	57

Förord

Först av allt vill jag tacka alla de som har gjort den här uppsatsen möjlig. Mina informanter, ni har alla varit generösa med era upplevelser. Min sambo för positiv energi, tid och glada tillrop. Övrig familj och vänner för er stöttning. Sist men inte minst, tack till handledare, lärare och opponenter, era åsikter har varit till stor nytta. Ett innerligt tack till er alla.

Jag är född och uppväxt i hjärtat av Uppland. Redan tidigt var jag intresserad av orientering, natur och växter. De här intressena kommer delvis från mina far- och morföräldrar som var trädgårdsintresserade och även mina föräldrar som är intresserade av friluftsliv och växter. Jag har under stor del av mitt liv varit föreningsaktiv i min lokala orienteringsklubb och senare även inom andra intressen, det har medfört att jag har utvecklat en närhet till naturen och framför allt till skogen. De fritidsintressena har alltid varit en stor del av mitt liv. Under mina tidiga år var skogen, fjällen och naturen så viktiga att jag kom att utbilda mig till vildmarksguide i vackra Älvdalen.

Vilket senare också gjorde mitt val enkelt, att fortsätta studera på Sveriges lantbruksuniversitetets agronomutbildning med inriktning landsbygdsutveckling. Ideella föreningar har gett mig en trygghet och ett välbehövligt andningshål i min vardag. Eftersom jag och min familj har en bakgrund inom olika föreningar så upplever jag att det finns mycket dold kompetens som skulle kunna användas för att utveckla en bygd, om det gick att knyta ihop nätverken och det sociala kapital som finns. När det anordnas stora tävlingar som O-ringen (5-dagars i orientering) som flyttas mellan olika områden så innebär det att det finns projektansvarig, tävlingsansvariga och ytterligare en mängd poster som besitts av lokala förmågor. Vilket medför att jag anser att det finns duktiga individer inom föreningslivet som är bra på att leda projekt och anordna saker och som skulle kunna vara nyttiga, för utvecklingen i en bygd.

Inledning

Min tanke med den här uppsatsen är att ge en bild av vilken roll ideella föreningar spelar i samhället, kan de förbättra trivseln i en bygd. I den här uppsatsen åsyftar ordet trivsel på välbefinnande, livskvalité, att trivas där man lever, bor och verkar samt upplevelsen av en meningsfull fritid oavsett om det innebär, påtande i den egna trädgården, medlemskap i hembygdsföreningen, eller orienteringsklubben.

I Statistiska centralbyråns (SCB) rapport *Föreningslivet i Sverige- Välfärd Socialt kapital Demokratiskola* (2003) används begreppet livsstilsföreningar som ett samlingsbegrepp för att beskriva idrottsföreningar, kulturföreningar, ordenssällskap, frivilliga försvarsorganisationer och andra hobbyverksamheter, de föreningar som inte får plats under rubriker som politiska, solidaritets och religiösa föreningar (Vogel et. al. 2003:345; Ingelstam 2006:94f). De livsstilsföreningarna som jag har valt att betrakta lite närmare är dels de traditionella idrottsföreningarna och hembygdsföreningarna men även en nyare föreningstyp, de så kallade utvecklingsgrupperna. Eftersom de här föreningarna har sina aktiviteter lokalt i en bygd, även om aktiviteter även involverar utsocknes också.

De specifika föreningarna i studien har blivit utvalda genom att jag som avgränsning till ämnet, först valde ut ett geografiskt område sen ett län, i länet två med tanke på demografin snarlika delområden och inom delområdet två kommuner. Förfrågningar om medverkan i studien ställdes till föreningar i respektive föreningskategori i de olika kommunerna, de föreningar som i slutändan blev utvalda var de föreningar som var snabba att svara. Jag intresserar mig för föreningarnas faktiska siffror exempelvis antal medlemmar, men även för hur föreningarna upplever att möjligheterna ser ut i framtiden. Jag har medvetet valt ett län för att minska det geografiska området och ett län som jag har mycket lite koppling till.

Mitt empiriska material är skapat genom intervjuer, med någon som sitter i styrelsen eller har mycket god kunskap om den aktuella föreningen. De här individerna utgör mina nyckelinformanter. I den här uppsatsen kommer diskussionens fokus att ligga på teorier om socialt kapital och tillit.

Syfte och frågeställningar

Eftersom tanken med den här uppsatsen är att få en förståelse för om ideella föreningar är en viktig del för att trivas i en bygd. Är möjligheterna till en aktiv och meningsfull fritid är en viktig del av en fungerande vardag. Därtill även att försöka se om nuläget i de utvalda livsstilsföreningar ger en ljus bild på deras verksamhetsutveckling. Det sker genom att utifrån intervjuer med utvalda informanter från föreningarna samtala om föreningarnas självbild. Så blir följaktligen syftet med den här uppsatsen är att få en ökad förståelse för hur ideella föreningar påverkar trivseln i en bygd och om det också innebär att det sociala kapitalet i bygden ökar genom att det finns livsstilsföreningar i hembygden.

Syftet leder mig fram till följande frågeställningar:

- Vad är en livsstilsförening?
- Vilken funktion har livsstilsföreningen i bygden?
- Hur ser medlemsstrukturen i utvalda föreningar ut?
- Hur ser verksamhetsutvecklingen ut för föreningarna?

Teori och analysverktyg

När intresset för en eller flera frågeställningar har en sådan natur att tankarna går mot en narrativ analys, så är det lätt att glömma bort att berättelser från informanter inte är fakta men de är ändå mycket värdefulla eftersom de ger en inblick i kulturella uttryck (Ehn & Löfgren 2001:15ff). Om man som individ besitter ett stort socialt kapital så har man möjlighet att forskansa sig förmåner som andra inte har tillfälle att få, det kan bland annat

vara möjligheten till byteshandel eller jobberbudanden (Ingelstam 2006:111). Enligt Ingelstam så skapar vanorna och förtroendet för varandra i en bygd, socialt kapital. Det innebär att det sociala kapitalet möjliggör ett aktivt entreprenörskap som främjar initiativ förmågan och ger en vana att hantera konflikter (Ingelstam 2006:95f). Colman presenterade 1990 sin bok ”*Foundations of social theory*” som behandlade den sociala kapitalet och dess betydelse (Coleman 1990). Några år senare kom Putnam med sin bok ”*Making democracy work: ...*” (1992) i den boken påvisade han teorins och begreppets användningsområde (Putnam et al. 1992). Socialt kapital mäts oftast på ett av två olika sätt. Det ena (1) sättet är att undersöka hur mycket individen är delaktig i olika sociala nätverk som inte återfinns inom den egna familj- eller vän- cirkeln, oftast undersöks då medverkandegraden i de olika ideella föreningarna som man är aktiv inom. Resonemanget är följande, med ett större kontaktnätverk har en individ lättare att få tillgång till resurser tack vare sitt omfattande sociala kapital, det här är det sociala kapitalets kvantitativa dimension. Det andra (2) sättet är att fastställa det sociala kapitalet är att konstatera kontakternas kvalitet snarare än mängd, om man känner tillit till de flesta personerna i den bygd där man lever finns det ett stort socialt kapital. Tanken med att teorin separerar antalet människor man känner och tilliten man känner för dem, är att utan förtroende för de man ska ingå samarbeten med är det svårt att verka mot gemensamma mål (Rothstein 2002:309).

Det finns som så ofta olika varianter av teoretiska begrepp och inom samhällsvetenskapen är begreppet socialt kapital inget undantag, inte för att säga att begreppet har helt olika andemeningar men de skiljer sig åt mellan olika teoretiker. Det kan innebära att det är svårt att förstå exakt vad som menas med ett visst begrepp, även om man får en association till vad det betyder på ett ungefär. När begrepp har fler än en betydelse så kan det lätt skapa osäkerhet och förvirring. Som människor befinner vi oss alltid i ett socialt sammanhang oavsett var vi bor, vad vi jobbar med eller hur vi spenderar de timmarna på dygnet som vi inte sover, det är i kontakten med

andra som vi skapar socialt kapital. Det allra flesta har många sociala och kulturella sammanhang i våran närmiljö och i det lokala samhället som vi lever i. För många människor är det av stor vikt att tillhöra någon kontext oavsett vilken.

Termen kapital är sammanlänkat med en eller flera resurser som du som aktör inte har kunnat få tillgång till utan en mellanmänsklig tillit (Frykman et al. 2009:16; Ehn & Löfgren 2001:9ff, 15). Det som idag skapar värden av tillgångar är alltid under förvandling och behöver inte vara samma om några år när attityder och sedvänjor har förändrats. När vi med tiden lär oss mer om de uttryck som kulturella attityder och sedvänjor tar, så innebär det att vi måste omvärdera det vi tar för givet, eftersom när vi förändrar våra synsätt så får gamla saker nya eller förändrade betydelser (Månson 2010:373ff). Det finns flera teoretiker med sin variant av begreppet socialt kapital har jag valt att ta upp några av teoretikernas synsätt, vad begreppet betyder och hur det bör användas. Jag har valt att presentera de utvalda teoretikerna ur ett idéhistoriskt perspektiv. De är inte presenterade utifrån vems teori jag tycker är bättre eller vems idéer som är lämpligare för den här uppsatsen.

Socialt kapital, en omvandlingsbar resurs

Enligt sociologen, kulturanthropologen och medieteoretiker Bourdieu så kan kapitaltillgångar anskaffas, förändras, förbättras och förvaltas och till nya värden i en annan socialt läge (Månson 2010:409). Bourdieu är troligen den personen som först fick begreppet kapital rotat inom etnologin och även två av varianterna på kapital; kulturellt kapital och socialt kapital (Frykman et al. 2009:8). Enligt Bourdieu så kan olika typer av immateriella och materiella tillgångar omvandlas till andra sorters värden som ger nya möjligheter än det de gav innan de förändrades, det ombildade kapitalet kan då tillskrivas en sorts makt (Månson 2010:373). Med tiden så förändras samhällen, det kan leda till att sedvänjor och attityder upplöses och förändras till nya sociala och kulturella mönster (Månson 2010:274f). De sociala strukturer vi i dag lever med omformas och övergår genom

individens och gruppernas kamp om symbolvärden. Det medför att en förändring endast kan ske i samspel med andra (Månson 2010:390). Bourdieu gör analyser om det allmogliga och självklara vardagslivet (Månson 2010:276). Han har fått en del inspiration från fenomenologin, läran om fenomen och väsen samt deras samband (Månson 2010:405). Bourdieu har ytterligare tankar och funderingar angående de sociala aspekterna mellan människor, jag väljer dock att nöja mig med de här infallsvinklarna från honom.

Föreningslivet, en grund för socialt kapital

Likaså använder statsvetaren Robert Putnam begreppet socialt kapital för att fånga de mellanmänniska förbindelserna som binder ihop samhällen (Harding 2012:27f). Enligt Frykman så är det Putnam den som de flesta utgår ifrån när de talar om socialt kapital (Frykman et al. 2009:8). Med stöd från Putnam så skapas ett aktivt deltagande i diverse organisationer ett socialt kapital som medför att människor kan bygga tillit till varandra (Harding 2012:12, 29). Eftersom individerna vågar samarbeta med andra, kan det i sin tur leda till lägre kostnader för samhället i stort, då det innebär att det inte alltid behövs massor med advokater för att skriva ett kontrakt (Rothstein 2003:317). Det finns flera typer av förtroenden enligt Putnam, för det första (1) vertikalt förtroende som handlar om tillit till centrala samhällsinstitutioner eller offentlig sektor exempelvis sjukhus. Medan den andra (2) varianten, horisontellt förtroende eller med andra ord tillit eller socialt kapital, handlar om individens förtroende till sina medmänniskor (Rothstein 2003:317). Vi skiljer på civilsamhället som gemenskap genom att dela in det i två underkategorier: det första (1) är överbryggande socialt kapital och innebär att den här typen av socialt kapital binder ihop samhället i stort. Det andra (2) är sammanbindande socialt kapital som länkar samman gemenskaper och enskilda grupper (Harding 2012:12, 29). En betydelsefull åtskillnad är mellan det överbryggande och det sammanbindande sociala kapitalet, där det överbryggande sociala kapitalet medför att vi utvidgar vår krets och får möjligheten att skapa band till andra grupper eller individer

och får på så sätt en större sfär eller nätverk. När vi kommer till det sammanbindande sociala kapitalet så representeras det av tillit, känsla av samhörighet och lojalitet mellan de som tillhör samma grupp (Frykman & Hansen 2009:135, 226). Ur forskningens synvinkel är nog Putnams största bidrag: att de ytliga kontakterna som fås genom bland annat fritidsaktiviteter är viktiga, även de som är oorganiserade (Harding 2012:29). Enligt en av Putnams analyser från Italien påvisar han att organisationsväsendet är det som ger en ekonomisk tillväxt och inte att ekonomisk tillväxt ger ett bra lokalt organiserade. Det sociala kapitalet är det som möjliggör samarbeten genom att det finns förtroende till andra människor i samhället (Rothstein & Kumlin 2001:49). Saknas det förtroende till andra individers möjlighet att uppträda ärligt och solidariskt så är det inte någon större idé att själv uppträda varken solidariskt eller ärligt (Rothstein & Kumlin 2001:53). Det finns även andra typer av socialt kapital som jag inte kommer att ta upp här, eftersom de är mindre betydelsefulla i den här kontexten.

Förtroendegrad, sociala kapitalets kvalitativa aspekt

Även statsvetaren Rothstein är en teoretiker som är viktig när det gäller socialt kapital. Han säger att socialt kapital är graden förtroende multiplicerat med antalet kontakter vilket ger att summan av det, ger graden av förtroende i dessa kontakter. Om vi inte litar på att andra ska göra det som är bäst för oss människor genom att samarbeta finns det inte någon större anledning till att själv agera solidariskt (Rothstein 2003:314). En sensmoral i det här medför att det kan vara ändamålsenligt att inte samarbeta eftersom ”de andra” ändå inte kommer att försöka uppnå några gemensamma mål (Rothstein 2003:314). Vi agerar utifrån hur vi tror att andra kommer att göra. Är vi övertygade om att ingen annan än vi utför en syssla så kommer det troligen även medföra att vi kommer att sluta utföra den sysslan om det inte är essentiell för vår överlevnad eller välmående. En vanlig utgångspunkt inom samhällsforskningen är att individer styrs av intresset att få så mycket som möjligt, att maximera den egna vinningen (Rothstein 2003:315). Socialt kapital förändras i mötet med andra

människor, det kan ökas, minskas eller vara bestående (Svensson et al. 2007:114ff).

Sammanfattning av socialt kapital

Efter den här teori genomgången är det viktigt att lägga på minnet att som så ofta finns det olika varianter av begrepp, så även när det gäller begreppet socialt kapital. Följande tankar från våra teoretiker kommer att återkomma i senare delar av texten. Från Bourdieu så behåller vi tanken om att alla tillgångar kan omvandlas, få ett värde och genom det tillförskansa sig makt. Av Putnam tar vi med oss det att aktivt deltagande i föreningslivet är en förutsättning för att skapa möjligheter till tillit mellan människor och i grunden byggandet av det sociala kapitalet, vid isolering kan inget socialt kapital öka. Sen ska vi även ha med oss, utan inbördes rangordning vad de fyra olika typerna av socialt kapital innebär. Vi börjar med det första paret, (1) det vertikala förtroendet som innebär att man har tillit till samhällsinstitutioner, det andra (2) blir det horisontella förtroende som går ut på individers förtroende till sina medmänniskor. Nästa par av socialt kapital består av ett (1) det överbryggande sociala kapital som binder ihop samhället i stort, medan det andra (2) är det sammanbindande sociala kapitalet som länkar samman grupper och gemenskaper i samhället (Rothstein 2003:317; Harding 2012:12, 29). Från vår tredje teoretiker Rothstein behåller vi tanken om att vi uppträder utifrån hur vi tror att andra ska agera gentemot oss (Rothstein 2003:14f).

Tillit som fenomen

Begreppet tillit har en nära samhörighet med konceptet socialt kapital som berör sambanden mellan individer och nätverk (Frykman et al. 2009:16). Vi kan se på tillit som ett böjligt interaktivt fenomen. Vilket medför att vi agerar utifrån hur vi tror att andra människor i vår omgivning kommer att agera i den här situationen, lite som Rothsteins variant av socialt kapital (Rothstein 2003: 314f). Det resulterar i att om vi upplever att i den aktuella

frågan kommer andra att se till den egna nyttan, så gör vi likadant själv. Tror vi däremot att i samma fråga, kommer de flesta att agera solidariskt, så gör vi själva även det. Det innebär att vi hyser tillit till varandra om vi tror att andra agerar solidariskt, det innebär dock inte att andra alltid gör det, men vi hyser tilltro att det är så (Frykman et al. 2009:8, 15). Tilliten i norden har länge formats av stor social tillit och det i sin tur skapar ett öppet samhälle eftersom den generella tilltron medför att vi hyser tilltro både till varandra men även till offentliga organisationer (Trägårdh et. al. 2013:253). Har vi som individ en ofullständig och fragmentarisk bild av situationen så kommer vi att söka efter information för att förstå den egna positionen. Samtidigt som vi samlar in information så kommer vi att agera utifrån den tillit vi har till de människor som har en liknande position (Frykman et al. 2009:8, 15). Vi agerar alltså utefter hur andra uppträder där vi befinner oss. Staten har en möjlighet att skapa tillit både till sig själva, men även mellan individer i samhället, samtidigt kan de likaledes göra så att misstron växer (Frykman et al. 2009:10).

Som så ofta finns det inte endast en typ av tillit, vilket kan ha till följd att saker lättare missförstås. Vi kan dock enkelt reda ut två av varianterna på tillit och vad det egentligen innebär att ha två olika tolkningar till samma begrepp. För det första har vi rationell tillit som medför att vi har generellt svårt att lita på många människor eftersom vi ofta saknar komplex och specifik information om alla människor i olika situationer. Vi litar dock på individer i specifika sammanhang där vi har den komplexa informationen som vi behöver för att kunna känna tillit. Dock har det här medfört en stor problematik eftersom tankemodellerna blir alltför komplexa och orealistiska (Frykman et al. 2009:12f). De som istället sällar sig till det kulturalistiskt synsätt har en allmän tillit till människor och har inte sällan ett väldigt optimistiskt synsätt, som att alla människor har en moral och det tillskrivs rent generellt, som pålitliga (Frykman et al. 2009:13).

För att klargöra hur vi agerar, på grund av hur vi tror att andra ska agera, skulle jag vilja ge ett exempel som de flesta nog kan känna igen sig i. Hälsar du på alla personer du möter, hälsar du bara i vissa fall eller på vissa platser? För mig har det alltid varit naturligt att hälsa på i princip alla när jag har varit på besök hos mina morföräldrar, där hälsade alla på alla, så gör man där. Var vi på affären var det nästan ett måste att stanna och prata en stund annars var man udda. Så att gå in på matbutiken och handla endast mjölk som kanske normalt tar tio minuter tog alltid minst en halv timme. Å andra sidan i större städer tittar folk konstigt på en om man hälsar eller pratar med den som man sitter bredvid på bussen. Jag upplever att de flesta sitter med hörlurar i öronen på bussen för att få vara ifred. Samtidigt finns det platser där det är kutym att alltid hälsa, som hos mina morföräldrar.

Tillit mellan medlemmarna inom en grupp är ofta starkare än gentemot omgivande grupper eller för all del även mot samhället. Om så är fallet så kan det lätt uppstå en ”vi mot dem” känsla, den här attityden försvagar det allmänna tilliten i samhället (Linton 2012:23ff). Det finns samhällen och grupper som har hög tillit inom sig men har svårt att lita på de som finns utanför, det kan även innebära att nyinflyttade misstros och stängs ute från gemenskapen (Frykman et al. 2009:17). Det skapas lätt en kultur av varande i ett litet samhälle även om individer kan vara hjälpsamma så kan gruppen i sig vara svår att komma in i. För att komma in i vissa samhällen så är det smidigast att vara aktiv i en idrottsförening medan det på andra ställen kan vara smidigt att gå med i jaktlaget (Gunnarsdotter 2005:190). För att ha möjligheten att bygga tillit i en grupp så är det viktigt med mötesplatser och gemensamma upplevelser för att stärka banden (Frykman et al. 2009:18). Det är en av anledningarna till att det inom företag har blivit så populärt att ha kickoff och teambuilding för att svetsa samman det egna företaget eller arbetsgruppen, genom att skapa gemensamma upplevelser (Tonnquist 2012:128). En förevändning till att individer önskar känna tillhörighet till det lokala sammanhången de befinner sig i dagligen är för att den kontakten och gemenskapen med de människor de känner eller har känt är människor

de har delat sina upplevelser med. De finns de som säger att människans känslomässiga band ökar i takt med globaliseringen och önskan om att höra hemma någonstans (Frykman et al. 2009:19). Upplevelsen av förtroende kan således bli ”specifik tillit” till en enskild person eller en liten grupp med samma mål. Till skillnad från ”allmän tillit” som är när man har förtroende till ett helt samhälle, organisation eller en myndighet (Frykman et al. 2009:11f).

Vi kanske har en relation till vår läkare på den närbelägna vårdcentralen men känner ingen tilltro till läkare i största allmänhet. I en situation som är utom vår kontroll, har vi ett större behov av en god känslomässig förankring. Hur visar vi omsorg, förtroende och tillit till varandra? Finns det ett sätt att visa det, för de människor vi inte träffat om vi bedömer att all kontakt med andra individer bygger på specifik tillit? Vad lär vi oss då om känslan av tillit mellan människor eller gentemot myndigheter och den offentliga sektorn? Om förtroende saknas så medför det oundvikligen problem, när vi tror att andra inte försöker göra saker som ligger i vårt intresse. Att försöka införa något utan att ha förtroende från de som bor i ett område kan inte leda till något positivt och möter troligen på både motstånd, skapar sämre rykte och minskar tilliten. Den tillförsikt människor i regel har om framtiden kan enkelt förbytas i misstro och oro. Som Putnam uttrycker är det tilltron till andra människor som skapar möjligheter till förändring och samarbete (Rothstein & Kumlin 2001:49, 53). När individer i allmänhet stöter på problem sluter sig många samman och gör gemensam sak, vi får en fiende att slåss mot och vi vet vart vi ska rikta våra resurser (Frykman et al. 2009:17). Att någon sen inte lyssnar på kritik eller oro, skapar oftast irritation samt misstro och kan vara mycket svårt att åter skapa och bygga upp den förlorade tilliten igen (Rothstein & Kumlin 2001:49).

Metod

Efter att ha läst en del av det vetenskapliga material som finns skrivet om ämnet ideella föreningar och en inriktning som skriver om föreningar och demokrati så började jag undra om föreningslivet har en betydelse för att skapa gemenskaper och möjligheten att känna sig delaktig i ett område. De här perspektiven grundar sig till stor del i teorier om socialt kapital och tillit därför har jag valt att ha de teorierna som utgångspunkt för studien. Mitt empiriska material har jag skapat genom intervjuer, med någon som sitter i styrelsen eller har mycket god kunskap om den aktuella föreningen.

Att intervjua informanter är ett av flera sätt att försöka förstå en kontext av ideografiska, enstaka företeelser. Intervjuerna ger mig en möjlighet att leta efter mening och försöka hitta betydelser i det som jag har hört. Med hjälp av intervjuer med nyckelinformanter har man möjlighet att få djupare kunskap och förståelse om kulturella mönster och det mänskliga livet (Kaijser & Öhlander 1999:96). Eftersom jag väljer att använda mig av nyckelinformanter som sitter i styrelserna för föreningarna så bör jag behålla i medvetandet att de berättelser jag får inte alltid "stöds" av de som endast är utövare i föreningen och som sällan besitter någon djupare kunskap om föreningen i stort, utan är medverkande på grund av något fritidsintresse och betalar medlemsavgift. Jag kommer i den här uppsatsen att koncentrera mig på medlemsstrukturen, bygden och verksamhetsutvecklingen hos de utvalda föreningarna vilket ger en narrativ intervjutyp (Kvale & Brinkmann 2009:169). Intervjuerna har genomförts med hjälp av semistrukturerade frågor som en livsvärldsintervju, eftersom det hjälper mig att behålla fokus i samtalet, samtidigt som det ger mig friheten att ställa följdfrågor och spegla den intervjuade för att minimera missförstånd (Teorell & Svensson 2007:89f; Kvale & Brinkmann 2009:19, 115ff, 139).

När vi väljer intervjuer som arbetsredskap så är det svårt att säkerställa vem berättelse man får, men förhoppningsvis så får man svar på sina frågor. Den typ av svar som fås under en intervju kan antingen ge ett uttryck för allmänna normer, utgå från egna erfarenheter eller utgå från en förförståelse om att något är givet (Teorell & Svensson 2007:89ff). Ibland kan informanterna ge de svar som de tror att du som intervjuare är ute efter, för att vara till lags eller för att inte visa dålig kunskap i ämnet. Får vi föreningens officiella version eller fås informantens åsikter om föreningen. Det medför i sin tur att jag inte kan vara säker på vilken typ av svar jag får och även om det går att spekulera i det och man kan ha en känsla om i vilken roll informanten har gett svaren, så kan vi aldrig vara riktigt säkra på hur det faktiskt är. Det här är saker som man måste vara medveten om när intervjuerna ska analyseras och man börjar leta efter gemensamma nämnare eller orsaker. Dilemmat som uppstår i en intervjusituation kan innebära dels att jag kan få ett snedvridet resultat, men det kan även medföra att informanten håller undan viktiga bitar ur pusslet.

När ett urval görs inom ett litet geografiskt område så kan vi inte direkt bortse från att materialet troligtvis är färgat av seder eller attityder som kan vara mer frekvent inom ett visst område. Väljer vi sedan att även begränsa oss till två snarlika områden när det gäller ideografin, så finns risken att vi tar bort för många variationer, så att områdena blir för lika. Sker det så kan det innebära att vi endast hittar få eller inga saker alls som skiljer föreningarna åt. ”När vi tar seden dit vi kommer” så är det oftare lättare att ta sig in i ett nytt samhälle eller bygd eftersom vi inte är udda och står utan för vad som är ”normalt” i det området. Om valet av geografiskt område har försvårat undersökningen eller förändrat den är jag osäker på men livsstilsföreningarna har åtminstone snarlika förutsättningar med tanke på demografin (SCB). Fast oavsett om vi är osäkra på den exakta mängden sanning i informationen vi fått så går det alltid att utläsa saker om exempelvis attityder, eftersom vi får höra en berättelse och det kan i sig vara en viktig pusselbit.

Jag kommer att välja att anonymisera mina respondenter då det är föreningarna i sig som jag vill behålla i fokus och inte nyckelinformanterna. När vi som forskare väljer att använda oss av intervjuer så kommer det förr eller senare att leda till att etiska dilemman uppstår. Det viktiga är hur vi hanterar de, inte hur de skapas. Genom att följa vetenskapsrådets etiska riktlinjer så går det att minimera den problematik som forskningen kan skapa. De här riktlinjer kan preciseras i fyra stycken huvudprinciper som handlar om individens skydd. Informationskravet som innebär för forskaren att informanten måste informeras om syftet med undersökningen. Det här dilemmat har jag löst genom att inför intervjuerna prata med informanterna samt att mejla en text där syfte och tankar står. Samtyckeskravet där informanten har möjlighet att bestämma över sin egen medverkan. Här har de intervjuade tackat ja till medverkan och att få uppsatsen i färdigt skick, dock var det några tillfrågade som tackade nej. Konfidentialitetskravet innebär att uppgifter ska behandlas och förvaras så att ingen obehörig kan ta del av dessa, jag har inte något som är sparad med fullständiga namn på. Nyttjandekravet innebär att materialet får endast användas till det forskningsändamålet de är skapat för (Teorell & Svensson 2007:19ff).

Ett grundläggande problem som alla samhällsvetare stöter på är att det som ska undersökas måste tolkas och försöka förstås. När vi försöker oss på att tolka det vi sett, hört eller upplevt så är det besvärligt att hålla sig helt objektiv och det är väldigt lätt att falla tillbaka på det som redan finns i den egna ryggsäcken, att använda sig av tidigare erfarenheter. Det här leder till osäkerhet och felaktigheter, samtidigt som det är lätt att ge vissa händelser en allt för framskjuten roll är det också svårt att inte inskränka på andra saker eller att helt missa något i materialet som är mycket betydelsefullt. Om de här bristerna är frånvarande så går det att säga att en undersökning har validitet. Saknas dessutom de osystematiska mätfelet så har undersökningen också god reliabilitet. Reliabilitet eller pålitligheten i en undersökning är viktig eftersom det handlar om hur goda ”verktyg” vi som forskare är och om vi lyckas hålla oss neutrala inför vårt material.

Giltigheten eller validiteten av en undersökning syftar till om en lämplig metod har använts som instrument för att besvara undersökningens fråga eller frågor (Teorell & Svensson 2007:55ff). Då resultatet bedöms som tillförlitligt och giltigt bör nästa fråga lyda: har undersökningen som sådan endast ett lokalt intresse eller är den mer av allmän natur och kan flyttas över till andra situationer och miljöer (Kvale & Brinkmann 2009:180). När fältarbeten utförs i en miljö som man är välbekant med uppstår nya problem. I en på förhand redan känd situation och miljö som man känner sig komfortabel i, är det ännu viktigare att vi noggrant reflekterar över den egna förståelsen. Det är enkelt att missa något intressant och viktigt enbart för att man är kunnig om det aktuella sammanhanget.

Som forskare har jag valt att göra mitt fältarbete i områden som jag visserligen har besökt tidigare men som jag inte är direkt bekant med mer än att jag har tävlat i några av de vackra orienteringsskogarna som finns i området. Således har jag ingen uppenbar förståelse och jag har aldrig haft någon tidigare kontakt med de utvalda intervjupersonerna och har alltså ingen egentlig relation till dem (Kvale & Brinkmann 2009:90ff). Jag har tagit kontakt med mina informanter via mejl eller telefon och på grund av informanters tidsbrist har intervjuerna av praktiska skäl genomförts som telefonintervjuer.

Min empiri består av intervjuerna och tidigare publicerat material, dels i tryckt form från SCB deras rapport *Levnadsförhållanden nr 98 Föreningslivet i Sverige: välfärd, socialt kapital, demokratiskola* från 2003 (Vogel J, et al 2003). SCB's rapport läste jag väldigt tidigt som bakgrundsmaterial i min process med den här uppsatsen, för att se om några intressanta frågeställningar eller tankar togs upp. En tidig tanke var att det borde finnas stora skillnader mellan olika föreningstyper men jag hittade endast få skillnader inom kommunerna (Vogel J, et al 2003). Även Ingelstam använder sig av SCB's rapport när han i sin bok *Ekonomi på plats* (2006) skriver om socialt kapital och lokal ekonomi (Ingelstam 2006:94).

Den narrativa analysen fokuserar på berättelsens samspel mellan innehåll och form. Analysen betraktar intriger eller händelseförlopp som ger berättelsen sin ordning och sociala strukturer (Kvale & Brinkmann, 2009:240ff). Eftersom jag i studien valt att göra intervjuer så kommer jag att möta berättelser som kan vara både sanna eller osanna. Det kan vara knepigt att förhålla sig till det, men jag har valt att betrakta det som att informanternas berättelser är sanna ifrån deras roll inom föreningen. Min ansats kommer att hålla sig till att undersöka livsstilsföreningar och hur de kan skapa en ökad trivsel i en bygd, men eftersom trivsel är individuellt så kommer jag att tänka på att jag kanske inte får en helhetsbild.

Bakgrund

När jag började arbeta med det här ämnet med utgångspunkt från mina frågor, kändes ämnet väldigt stort, brett och svårt att få något grepp om. För att förenkla så har jag valt att minska mitt empiriskt grafiska område från Sverige till Örebro län och för att lättare kunna göra jämförelser så har jag valt två av länets kommuner Laxå kommun och Hällefors kommun, som är så lika varandra som det går att välja när vi iakttar demografin (SCB). Innan vi går vidare till presentationen av de föreningar som studerats specifikt i denna undersökning så bör vi dock ta utgångspunkt i kunskapen om föreningslivet i allmänhet.

Föreningsliv i Sverige

Föreningar är inget nytt i Sverige, de äldsta föreningarna kallades "Gillen", de fanns här redan på 1100-talet och sen kom "Skråna" på 1300-talet (Kalmar länsmuseum¹, Kalmar länsmuseum²). Det generella fenomenet, ideell förening, har i Sverige en lång tradition, vi har under lång tid varit aktiva i föreningar och vi har en stark föreningskultur. En ideell intention kan vara att verka för medlemmarnas rättigheter, intressen eller för allmännyttiga ändamål som till exempel att motverka utanförskap. En ideell förening är alltid öppen för nya medlemmar. Dessa behöver inte bidra med en

kapitalinsats, däremot är det vanligt att det tas ut en medlemsavgift. En ideell förening skapas när man enas om vad föreningens syfte är. Med allmännyttig förening menas att verksamheten är något som samhället i sig tycker är värt att stödja. Några exempel på det är välgörenhet, kultur, idrott, utbildning eller ungdomsverksamhet. En allmännyttiga ideell förening är till skillnad från andra ideella föreningar, skattebefriade om de uppfyller skattereglernas krav på: öppen medlemsantagning, ändamål och användning av medlen i den allmännyttiga verksamheten (Verksamhet). Enligt Ingelstam så sker samverkan när individer går samman utanför de formella institutionerna så skapar det vanor av självorganisation, gemensamma initiativ som sedan unisont genomförs (Ingelstam 2006:96).

En ideell förening är en medlemsägd organisation, medlemmarna kan vara organisationer eller enskilda personer. Det finns idag omkring 200 000 ideella föreningar i Sverige (Voluntarius¹). En ideell förening finns bara på en plats och om den sprids till andra ställen så omvandlas föreningen till ett förbund, stora förbund kallas folkrörelser. Ett exempel på det är scoutförbunden som har lokala föreningar men när rörelsen i sin helhet är så spridd så är det även ett förbund, Friskis och Svettis är ett annat bra exempel som numera ofta ses som en folkrörelse (Friskis och Svettis, Scouterna). Bland de ideella föreningarna i Sverige så finns en stor mångfald bland annat i hur stora föreningarna är, vilka intressen eller frågor som är på föreningens agenda och hur de arbetar. Vi kan dela in föreningarna i tre olika huvudkategorier: kampanjdrivande, tjänstelevererande och de som arbetar för ömsesidig nytta. De behöver alla sin egen specifika uppbyggnad, kultur och sina resurser (Voluntarius¹). När föreningar används till att ägna sig åt något viktigt som hamnar utanför områdena där varken familj, officiell sektor eller näringsliv kan, vill eller får leverera. Då förändras den grundläggande balansen som finns mellan samhällets olika sektorer; offentliga, privata och den ideella. Det är ett viktigt skäl till att huvudinriktning inom den ideella sektorn inom ett land, ständigt är i förändring samt att sektorn ser olika ut beroende på vilket land vi beskådar. Att skapa en förening är ofta ett billigt och effektivt sätt att försöka uppfylla

ett behov. De ideella föreningarna baseras till stor del på deltagarnas egna resurser. Medlemmarna i föreningen bidrar med engagemang, förmåga och tid och ofta även med pengar, i form av medlemsavgifter (Voluntarius¹).

Traditionellt sett har föreningslivet bestått av arbetarföreningen som på mitten av 1800-talet började organisera arbetare (Nordisk familjebok 1800:965f). Nu kan vi se nya influenser från EU med lokala utvecklingsgrupper. Jag har valt att avgränsa min text till traditionella och nya ideella föreningstyper. Enligt Jordbruksverket publikation *Allt om landet* från 2013 så finns det i genomsnitt 62 stycken ideella föreningar i varje kommun (Jordbruksverket³:10). Enligt Christer Leopolds bok *Professionell Ideell* är det viktigt att komma ihåg att de unika fördelarna som en förening har i sin organisationstyp är att alla ses som jämlikar och ingen kan beordra någon annan (Voluntarius⁴). Alla andra organisationstyper är ojämlika, de ideella föreningarna bygger på principen ”en röst per person” och på att medlemmarna kan såväl välja som avsätta ledningen (Ideella sektorn).

Många av ideella föreningarna skapas av sociala entreprenörer. Denna aspekt på ideella organisationer är emellertid viktig (Voluntarius³). För mig var just det här med socialt entreprenörskap en viktig del i att jag valde det här ämnet. Varje sektor den ideella, offentliga och företagen har sin speciella roll, med olika uppdrag och arbetar utifrån sina speciella omständigheter, de har sina unika för- och nackdelar, de samexisterar, samverkar och kompletterar varandra (Ingelstam 2006: 91ff). Ingen av sektorerna kan ersätta någon av de andra sektorerna, trots att sektorerna till stor del är beroende av varandra, är de samtidigt helt åtskilda (Ingelstam 2006:92; Voluntarius²). På gräsrotsnivå kan den ideella sektorn och civilsamhället ofta vara precis samma sak, en del säger hellre den tredje sektorn som ofta står i motsats till de två andra (Ingelstam 2006:68ff; Voluntarius²). Inom livsstilsföreningarna enligt SCB så finns det flera underkategorier bland annat kultur- och idrottsföreningar och i den här kategorin har jag även

adderat utvecklingsgrupper eftersom de även hamnar inom hobby-, kultur-, idrottsförening (Jordbruksverket³ 2013:345ff, Vogel et al. 2013:345ff). Att behandla både de traditionella typerna av föreningskategorier och de nya utvecklingsgrupperna i samma uppsats och använda begreppet livsstilsföreningar kan skapa förvirring och otydlighet. Jag väljer ändå att göra det eftersom de är lokala föreningar som skapar sammanhållning och gemenskap i bygden, samtidigt som att ingen av de intervjuade föreningarna endast håller på med en enda sak (Ingelstam 2006:211).

När funktioner som skola, service hotas av utarmning i en bygd, kan de fångas upp och utvecklas helt eller delvis inom vad som ryms inom livsstilsföreningarna, den ideella sektorn eller samverkanssektorn som Ingelstam benämner den i sin bok *Ekonomi på plats* (2006). Föreningslivet är oftast ett arbete med fokus, som alltid genereras utanför familjen, även om en familj kan tillsammans vara aktiva i en förening (Ingelstam 2006:70:92). Det har under en längre tid pratats om det ideella föreningslivet som en demokratiskola men det är kanske dags att börja tänka på det som en entreprenörsskola istället eftersom utvecklingsgrupperna i det här arbetet har visat sig vara ”nyskapande” och duktiga på att lösa brister (Ingelstam 2006:93, 95f).

Ett nytt sätt att organisera sig

Hela Sverige ska leva är en medlemsorganisation, organisationen samlar lokala utvecklingsgrupper under sig som i sin tur driver olika projekt som delfinansieras av bland annat EU:s landsbygdsprogram och Sveriges regering. Enligt Hela Sverige ska leva så är det viktigt att komma ihåg att utveckling sker i det lokala även om vi lever i en global värld (Hela Sverige ska leva¹). Det är de omkring 5 000 lokala utvecklingsgrupperna som utgör grunden i det mesta arbetet som utförs på gräsrotsnivå, även om organisationen själva har ett kansli och tar fram utbildningsmaterial och sammanställer information (Hela Sverige ska leva¹). De lokala

utvecklingsgrupperna består av individer som har ett eller flera gemensamma mål och som aktivt vill vara med och forma sin framtid där man vill bo, leva och verka. Grupperna ser lite olika ut, det kan bland annat vara den lokala byföreningen, idrottsföreningen, hembygdsföreningen eller en intresseförening för exempelvis bredband som driver på utvecklingen i hembygden. Generellt för föreningarna gäller dock att det vill påverka de lokala förutsättningarna i den egna bygden till att verka för de allmännas bästa, exempelvis att skapa mötesplatser, behålla affären, vården, skolan, skapa arbeten inom bland annat turism och besöksnäring eller bara att förbättra levnadsmöjligheterna, trivseln på platsen där man bor. Hela Sverige ska levas uppgift är att stödja och ge råd till lokala utvecklingsgrupper och erbjuda verktyg för det lokala arbetet samt att skapa debatt genom att lyfta frågor som är av stor vikt för landsbygdsborna (Hela Sverige ska leva¹; Hela Sverige ska leva²). Hela Sverige ska levas har en regional avdelning i Örebro län som precis som Hela Sverige ska levas kansli i Stockholm verkar för att höja upp viktiga frågor som de lokala utvecklingsgrupperna tycker är betydelsefulla, de arbetar dessutom med helhetssyn, en bred förankring på gräsrotsnivå samt ett långsiktigt perspektiv (Hela Sverige ska levas¹).

Lokalt ledd utveckling som metod inom landsbygdspolitiken

LEADER är en metod för landsbygdsutveckling inom EU (Jordbruksverket²). Ordet är en förkortning av franskans "Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale" det betyder på svenska "Länkar mellan åtgärder för att utveckla landsbygdens ekonomi". Arbetsmetoden LEADER har använts i Sverige sedan 1996, det är en möjlighet att genom ett underifrånperspektiv påverka livskvaliteten i den egna bygden. Det innebär att invånarna i en bygd själva har möjligheten att driva förändringen i området. Det finns i skrivande stund 63 stycken LEADER områden i Sverige och de återfinns över hela landet (Jordbruksverket¹). Inom ramen för landsbygdsprogrammet så har det funnits möjlighet att söka projektpengar inom LEADER för att skapa

utveckling i de egna närområdet (Jordbruksverket⁴:4ff; Jordbruksverket⁵:2ff). Arbetssättet består i att representanter från de tre sektorerna ideell, offentlig och privat skapar en lokal aktion grupp (LAG-grupp) som är en grupp som har till uppgift att bestämma vilka projektansökningar som ska beviljas, de är en form av styrelse. Att vi upplever att samhället i stort har legitimitet och vi känner tillit till det är en förutsättning för samarbete i tredjepartssystem som LEADER innebär (Trägårdh et. al. 2013:255).

I LEADER så jobbas det med underifrån perspektivet vilket innebär att projektgrupperna ska ha en lokal förankring för att kunna ta tillvara på de lokala möjligheterna och förutsättningarna på bästa sätt. Projekten ska vara nytänkande och innovativa för området men de ska också vara överförbara till andra områden. Dessutom är nätverkandet en effektiv möjlighet att samla och dela med sig av erfarenheter, de goda exemplen från projekt som genomförts är av stor vikt för framtida projekt för att slippa uppfinna ”hjulet” på nytt. (Jordbruksverket⁴:4ff; Jordbruksverket⁵:2ff). För att underlätta möjligheterna till att utbyta idéer och erfarenheter så finns det både en svensk och en europeisk projektsida på internet. Det är ett sätt att gynna möjligheterna till utbyte, nätverkande och inspiration över landsgränserna (Jordbruksverket²).

Det geografiska området

Eftersom det finns så många olika ideella föreningar kan det vara lättare att betrakta föreningar i ett geografiskt avgränsat område. Så i den här uppsatsen så har jag valt att avgränsa mitt ämne genom att välja ett specifikt län som mitt fysiska område och inom det området begränsa området ytterligare genom att endast intressera mig för föreningar inom två av länets kommuner. Det är ganska enkelt att dela in länet i två olika typer av kulturgeografiska områden i de norra delarna av Örebro län, i Hällefors kommun har vi bergslagsnatur, här dominerar länet av skogsbygd med lång tradition av bergshantering (Länsstyrelsen¹; Länsstyrelsen²; Regionfakta³;

Regionfakta⁴). Under lång tid har det i norr funnits höga brytvärden för olika mineraler och det har länge brutits järnmalm till hyttorna i området. En typisk bergslagsnatur har ett små brutet landskap med mycket sten, sjöar och berg i dagen (Länsstyrelsen¹; Länsstyrelsen²; Regionfakta³; Regionfakta⁴). Här har det länge funnits ett hårt betestryck under den tid då bergshanteringen krävde mycket dragdjur, dock är betesmarkerna nu mera på väg att växa igen. I Laxå kommun karakteriseras de sydvästra delarna av kommunens landskap av ett öppet landskap med långa traditioner av hävdade hagmarker och av gamla ekar (Länsstyrelsen¹; Länsstyrelsen²; Regionfakta³; Regionfakta⁴). Går vi längre söderut i kommunen tar det öppna kulturlandskapet vid för att sedan övergå till Tivedens dramatiska och djupa skogar. (Länsstyrelsen¹; Länsstyrelsen²; Regionfakta³; Regionfakta⁴). Befolkningen i Örebro län ökar i sin helhet, det innebär dock inte att alla kommuner ökar utan ökningen finns till största del i Örebro kommun där ökningen är större än i länet som helhet. Vilket då i sin tur innebär att andra kommuner har en negativ folkmängdsökning (SCB).

Lokala idéer om utveckling

Jag har valt att även titta lite på de lokala utvecklingsplanerna som är gjorda i två av bygderna för att se hur de själva upplever vad de ska satsa på för framtiden, vad de ser som problem och vilka lösningar de har. En lokal utvecklingsplan är ett upprättat dokument som påminner lite om hur en etableringsprocess i ett företag ser ut, fast i en lokal utvecklingsplan så är det området i sig och invånarna där som är i fokus, inte ett företag (Landström & Löwegren 2009:21f). Båda de lokala utvecklingsplanerna som jag har beskådat har framtagits i projektform med följande aktörer: Länsstyrelsen i Örebro län, Hela Sverige ska leva och länsbyggerådet i Örebro län, samma individer har varit inblandade i de båda dokumenten. Det har i båda projekten med planerna för framtiden varit viktigt att förankra de på den lokala nivån och man har aktivt arbetat med underifrånperspektivet för att få en bred på kunskap och förslag. Tanken med att man lägger tid på ett sånt här projekt är för att ha en gemensam

förståelse för vilka möjligheter och problem som finns. Det är riktigt intressant att läsa några av de utvecklingsplaner som är gjorda för Örebro län. Jag valde att läsa de lokala utvecklingsplanerna för Hjulsjö socken och för Hasselfors eftersom två av mina utvalda föreningar kommer härifrån (Hela Sverige ska leva⁴; Hela Sverige ska leva⁵).

I de lokala framtidsplanerna framkommer vad invånarna anser är viktigt; att ha ett väl fungerade föreningsliv, såväl idrottsföreningar, fiskeföreningen, hembygdsföreningen är några som nämns. Sen tycks det också viktigt att ha praktiska mötesplatser och att ta till vara på möjligheterna som besöksnäringen ger och även välkomna turister för att kunna upprätthålla en god standard. En annan sak som framkommer och det läggs stor vikt vid är att kommunerna tillsammans med föreningar, företag med flera bör ta fram en gemensam strategi för marknadsföring av bygden och att de involverade bör ha ett nära och aktivt samarbete med varandra (Hela Sverige ska leva⁴; Hela Sverige ska leva⁵). Det är en möjlighet för att skapa mötesplatser samt att bevara och stärka området. Det är knepigt att rekrytera nya medlemmar då många ungdomar upplever att de inte har tid av olika anledningar och att de är fundersamma till att ta på sig ett för stort ansvar. Dessutom är det många som inte bor permanent i området och har således endast möjlighet att vara aktiva under delar av året. Att möjliggöra för föreningar inom olika specialområden att genomföra gemensamma arrangemang bör medföra en starkare sammanhållning i bygden.

Enligt utvecklingsplanerna är det viktigt att tomma lokaler och andra lämpliga byggnader fortsättningsvis behålls och tillgängliggörs för flera föreningar med deras aktiviteter och andra ändamål samt för privat personer, exempelvis som festlokaler, så att lokalerna kommer till användning och inte förfaller. Även att skapa anläggningar som går att säsongsutnyttja exempelvis skidspår på golfbanan eller spola is på fotbollsplanen och på så sätt skapa möjlighet för skridskoåkning. Att sätta upp ny energisparande belysning runt elljusspår ger ökade möjligheter för att ha ljuset tätt och ökar

tryggheten runt spåret för de som springer eller under vintern åker skidor. Turism och besöksnäringen finns också med och kan eventuellt vara en förutsättning för att få nya företag att kunna starta upp och blomstra om det går att omsätta i praktiken. Problemet som så ofta med turism är att det många gånger är säsongsbetonat till exempel fiske görs helst när det är isfritt, men även att det går trender i hur människor vill ha det på sin semester, vilket i sin tur kan medföra att det blir svårt att planera. Att bygga vidare på det som redan finns i området för att locka turister är en viktig del i att öka attraktionskraften, som att utöka och förbättra rid-, cykel- och vandringsleder och i samband med det ta fram flera övernattningsalternativ i olika prisklasser: campingplatser, vandrarhem, stugor (Hela Sverige ska leva⁴; Hela Sverige ska leva⁵). Att Hasselfors ofta kommer i skymundan när Laxå kommun lyfter fram Tiveden när det gäller besöksnäringen och turismen ses som ett stort problem, eftersom syns man inte, så finns man inte (Hela Sverige ska leva⁴).

Livsstilsföreningar - Informanter berättar

När tankar blir idéer och idéerna blir till verklighet. Här nedan får mina informanter berätta på sitt eget vis. Texterna utgör sammanställningar av de intervjuer som genomförts med respektive föreningsrepresentant och sammanfattar deras berättelser om föreningarna, de berättar i jag- och i vi-form utifrån sin egna perspektiv.

Finnerödja hembygdsförening

Finnerödja Hembygdsförening bildades officiellt 1942. Som grundare av föreningen räknas Med .Dr. Gustaf Neander. Han dog visserligen redan 1941, men lade grunden till föreningen genom sitt stora intresse för hembygdsforskning. Idag är vi omkring 230 medlemmar och av dessa är de allra flesta i medelåldern och det är mest kvinnor i föreningen. Det finns dock relativt många inaktiva medlemmar så det är nog hälften aktiva och hälften icke aktiva medlemmar. Föreningen har många olika typer av

evenemang och aktiviteter, en del stora som en marknad andra mindre som släktforskning och forskning om den lokala historien. Sen driver vi en gård med traditionella växter och en del lantraser. Vi äger våran gård som vi använder som lokal till alla aktiviteter, trots att den kräver mycket kapital att driva, har vi en låg medlemsavgift på 100 kronor om året. Vi har drivit ett mycket lyckat projekt som numera drivs som en egen förening ”ridleder i Tiveden”. Vi försöker dock locka de yngre till oss genom att locka med deras egna intressen och vi försöker även att med nyinflyttade återaktualisera en äldre bygdeplan. Den utomstående finansieringen som har förekommit i föreningen har varit dels till växtgården men även till den avknoppade ridledsföreningen. Pengarna har till största delen varit från EU och landsbygdsprogrammet. Under sommaren håller föreningen sin växtgård öppen för att med besökandes hjälp få in lite kapital. Det min informant ser som den stora utmaningen för föreningen är: hur lyckas vi knyta den yngre generationen till oss så att vi får in de i styrelsen som är ett gratis arbete.

Hasselfors byalag

Våran förening Hasselfors byalag bildades så sent som 1996. Det är knepigt att säga ett exakt medlemsantal då vi både har familjer och enskilda som medlemskategorier, men vi är cirka 375 medlemmar fördelade på 129 familjekort och 79 enskilda medlemmar och avgiften är antingen 150 kr för familj och 100 kr för enskilda medlemmar. Det innebär också att det är lite knepigt att säga om vi har en ojämn könsfördelning, men jag upplever att det är ganska jämt fördelat. Vi har återkommande aktiviteter varje år som bland annat Mopedens dag, Nationaldagsfirande, Midsommarfirande, Hasselforskalas, Nostalgikvällar och Torpvandringar. Förut hade vi även filmkvällar men det har vi tyvärr slutat med. Vi ger även ut en egen gratistidning fyra gånger om året till alla boende i vår församling ca 450 exemplar. Vi äger våran lokal som vi köpte av IOGT-NTO 1998 och vi äger även ett bruksmuseum och ett bruksmagasin. De två sist nämnda lokalerna har vi fått överta från Hasselfors bruk när de såldes till ASSI Domän 1995. Vi tycker att vi är den samlande kraften i vårt samhälle och försöker hela

tiden att jobba för samhällets bästa. Vi påtalar brister till kommunen och till andra myndigheter när vi tycker att saker och ting är fel och behöver rättas till. Framtiden är just nu inte så ljus då vi har blivit av med skolan och det är på tal att den skall flyttas till Laxå. Det går en centraliseringsvåg genom hela Sverige och det verkar svårt att få stopp på.

Hjulsjö byförening

Vår förening bildades 1977, om jag minns rätt just nu. Vi har någonstans mellan 150-200 stycken beror lite på hur aktiva vi räknar, det fördelar sig ganska lika över åldrarna dock lite fler över 50. Vi har flera olika aktiviteter bland annat löpning, cykling, skidåkning och vi arrangerar även tävlingar. Vår årsavgift för medlemmar är 150 eller 200 kronor beroende på om det är en enskild eller en familj. Vi äger våran egen lokal och våran förening är till stor del en samlingspunkt. Vi skulle behöva mer ekonomiskt stöd, men just nu satsar vi på mountainbike (hädanefter förkortad till MTB) leder och tävlingar som ger lite inkomst.

Laxå orienteringsklubb (Laxå OK)

Föreningen bildades 17 december 1943 så i år 2013 firar vi 70- års jubileum. Idag ligger vårat medlemsantal på 130 stycken. Dessa är fördelade enligt följande: 25 ungdomar upp till 25 år, resterande i varierande åldrar men med övervikt åt de äldre och för de som är över 25 år så är vi ungefär 60% män och 40% kvinnor. Även om vi primärt är en orienteringsklubb så har vi även andra aktiviteter som löpning och längdskidor. Det börjar också bli vanligt att man cyklar MTB som komplement till den andra träningen. Vi har olika årsavgifter beroende på om man är ungdom, vuxen eller familj och det varierar mellan 50- 200 kr beroende på vilken kategori man tillhör. Vi äger inte våran egna klubblokal men vi har ett långtidskontrakt med Laxå kommun som innebär att föreningen står för skötsel av lokal och omgivning. Vi upplever att föreningen fungerar som en samlingspunkt eftersom det samlar både medlemmar och andra individer när vi har aktiviteter eller arbetsdagar. Vi får hjälp av kommunen med driften av lokalen och

aktivitetsstöd. Trots att vi bor i en kommun med ett minskande invånarantal, så ser framtiden ljus ut. Våra aktiva ungdomar har ökat i antal de senaste två åren och trenden med att vara mån om sin hälsan gör att flera tränar och våra förhoppningar är att det kan leda till fler nya aktiva medlemmar.

Tivedens utvecklingsgrupp

Vår förening Tivedens utvecklingsgrupp har funnits sedan mitten av 80-talet. Vi har inget medlemsregister, men de som bor i Tivedens gamla socken är automatiskt medlem och har möjlighet att engagera sig i den utsträckning som man vill, det finns 308 stycken invånare här. Om man betraktar dem som är mest engagerade, så är det kvinnor från 22 år till och med 70 års åldern. I styrelsen sitter det just nu 4 kvinnor och 3 män, den yngsta är 31 år och den äldste 65 år. Vi jobbar med olika frågor och det skiljer sig lite år från år. Just nu är den viktigast frågan för oss bredbandsuppkoppling, att få fiber. Det är ett så stort projekt så vi har det delat upp projektet i 2 etapper. Vi har även ”konst i ring” som är en utomhusutställning som pågår årligen mellan maj till september, det är mest lokala konstnärer som är med och ställer ut varje år. Detta har varit återkommande de senaste 13 åren, för att få uppmärksamma våra konstnärer. Vi har även ytterligare saker som exempelvis cykelleder, några som arbetare med finnivandringen och släktforskning. Under åren har vi jobbat med en massa olika frågor: som telefontäckning, vargfrågan, skolans vara eller icke vara, barnomsorg, bättre vägar, kommunikation och julmarknader. Vi hyr våran lokal av en ekonomisk förening som köpte skolan när den lades ner. Föreningen bildades för att kunna köpa skolbyggnaden för att kunna behålla vår barnomsorg. Eftersom vår förening är öppen för alla som bor i området så tycker vi att vi fungerar som en samlingspunkt och alla frågor och intressen tas i beaktande. Det är enkelt att bilda en grupp för att pyssla med det som man just är intresserad av. Är det något särskilt som är på tapeten så samlar vi folk för en diskussion. Behöver vi hjälp utifrån så ordnar vi alltid det, det kan vara kommunen, länsstyrelsen, trafikverket osv. Vi känner oss bekväma med det och är nog

ganska vana att ta kontakt både till höger och till vänster. Eftersom vi har haft otroligt mycket olika människor i vår bygd med ett stort eget nätverk runt om i Sverige så har vi lärt oss att använda det. Vi ser ljus på framtiden, trots att vi bor i Sveriges fattigaste kommun. Vi känner tillit och tror på att vi inom föreningen kan påverka de flesta områden på lite olika sätt. I vår förening tror vi på att man med gemensamma krafter kan förflytta berg.

Analys

Syftet med den här uppsatsen är att visa hur livsstilsföreningar påverkar trivseln i en bygd. Med ordet trivsel menas i den här texten välbefinnande, livskvalité att trivas där man lever, bor och verkar samt upplevelsen av en meningsfull fritid.

Eftersom Sveriges ideella föreningsliv har funnits länge i olika former så är det inte en svår slutsats att dra, att de som bor här nu och att tidigare generationer har haft ett behov att organisera sig på olika sätt. Att vi sedan 1100- talet har haft arbetarorganisationer i landet, som har skapat sammanhållning och tillit mellan arbetare. Kulturen av att organisera sig i arbetet har senare utvecklats till det vi idag kallar ideella föreningar, det kan vara din orienteringsklubb, fiskeklubben, jaktklubben, hembygdsgården, utvecklingsgruppen eller någon annan obunden förening som du engagerar dig i.

Analysen av berättelserna har för avsikt att svara på följande frågeställningar:

- Vad är en livsstilsförening?
- Vilken funktion har livsstilsföreningen i bygden?
- Hur ser medlemsstrukturen i utvalda föreningar ut?
- Hur ser verksamhetsutvecklingen ut för föreningarna?

Frågorna kommer att analyseras med hjälp av begreppen socialt kapital och

tillit.

Vad är en livsstilsförening?

För att försöka besvara frågan om livsstilsföreningar kan öka trivseln i en bygd så är det viktigt att först ta en titt på hur en livsstilsförening kan se ut. En livsstilsförening kan vara olika typer av ideella föreningar bland annat en idrottsförening, utvecklingsgrupp eller hembygdsförening, således har de även helt olika inriktningar på sina aktiviteter och medlemmarna har olika intressen, dock inte sagt att det inte finns individer som tillhör båda grupperna. Kategorin livsstilsföreningar är en bred kategori enligt *SCB's rapport nr 98* som täcker in flera typer av fritidsintressen som har sin inriktning inom idrott, kultur, sociala relationer, hobby och friluftsliv (Vogel et. al. 2003:13). En livsstilsförening är alla obundna föreningar som har ideell natur och som finns lokalt i ett område.

De ideella föreningarna som jag har intervjuat har alla ett medlemsantal mellan dryga 100 till knappa 400 medlemmar. Vilket innebär att det är många som är aktiva om vi tittar på det procentuella antalet aktiva i en förening kontra antalet invånare i bygden. I de allra flesta av föreningarna betalar man medlemsavgift och blir medlem i föreningen på grund av intresse för de aktiviteter eller frågor som föreningen jobbar med. Av de intervjuade föreningarna är det en förening som verkligen sticker ut i frågan om hur man blir medlem, det är Tivedens utvecklingsgrupp där alla som bor i den gamla socknen automatiskt är medlemmar. Det innebär att engagemanget i föreningen ligger på en blandad nivå. Alla föreningarna som jag pratade med har fler än en aktivitet eller håller aktivt på med mer än en fråga.

En livsstilsförening är en ideell förening med lokal anknytning som finns i bygden som en resurs, en möjlighet till gemenskap och en meningsfull fritid. Det kändes i början lite konstigt att klumpa ihop idrottsföreningen, byalaget, hembygdsföreningen, byföreningen och utvecklingsgruppen till

livsstilsföreningar, eftersom det känns som att de har olika inriktningar och har skilda typer av medlemmar. Efter ett tag upplevde jag det mer naturligt och nu känns det snarare viktigt att prata om de tillsammans då de fyller olika specifika funktioner men samtidigt också en och samma. Det blev mer och mer uppenbart att livsstilsföreningarna är en stor del i att behålla levnadsglädje i ett område genom gemensamma intresse och samtidigt en möjlighet att ta tag i de problem som man upplever finns i den egna bygden, det ger energi och välmående individer.

Föreningslivet skapar socialt kapital och bygger relationer, samt tillit i bygden där de befinner sig. När vi har människor som brinner för sin bygd och som hittar vägar att öka samvaron och gemenskapen i en sitt samhälle där många varken har en hög utbildningsnivå och inte heller har stora ekonomiska möjligheter. Tillfällena skapas eftersom människor har en chans att påverka inriktningen på det som behövs och det skapar således även ett driv att fortsätta att hålla igång de olika projekten för bygdens bästa. Som så ofta styrs föreningslivet av behov och intresse hos individen. Det kan även medföra att det blir svårt att rekrytera den yngre generationen, då föreningars nuvarande inriktning kanske inte intresserar de kommande generationerna. Att vara aktiv inom föreningslivet är en tradition som har funnits länge och som även de nya typerna av föreningar har utvecklats från. Att se många ideella föreningar som livsstilsföreningar kan verka klumpigt. Ser vi till dem som att de är en del av att bibehålla levnadsglädje, öka gemenskapen och bygga tillit till varandra, i ett område genom gemensamma intresse och samtidigt en möjlighet att ta tag i de problem som man upplever finns i den egna bygden, det ger energi och välmående individer. Att på något visa uppleva att det man gör faktiskt medför en skillnad och att vi på sätt och vis äger frågan i stället för att någon långt borta säger hur vi ska göra känns som något fantastisk skönt. När en bygds invånare själva har möjlighet att säga vad som behövs och i en del av fallen göra så stor skillnad i en bygd så är det ett verktyg och en möjlighet för ökad livsglädje.

Vilken funktion har livsstilsföreningen i bygden?

Nu när vi har påvisat hur en livsstilsförening kan se ut, så går vi vidare till frågan om vilken funktion de intervjuade livsstilsföreningarna har i den egna hembygden. Alla de intervjuade livsstilsföreningarna tycker att de skapar möjligheter inom sina områden. Betraktar vi nyckelinformanternas berättelser om den egna sammanslutningen så känns alla föreningarna till största delen aktiva och de upplever själva att de är en viktig del av bygden. Det berättas både om gemenskap, möjligheter och kanske framförallt om intresset att få vara delaktig i någonting större. Skapandet av aktiviteter som tilltalar, åstadkommer gemenskap och tillit till varandra. Flera av informanterna pratar om potentialen att genom föreningarnas nätverk och sociala kapital skapa förutsättningar för trygghet samt tillit i bygden genom bland annat tillhandahålla mötesplatser, skapa tillgänglighet och en möjlighet att umgås på lika villkor.

I två av föreningarna satsas det på motion genom att utföra olika idrotter. Medan det i de tre andra föreningarna finns det ett betydligt bredare fokus med både nya frågor som Tivedens utvecklingsgrupp, samtidigt som det arbetas med aktuella kulturhistoriska frågor som släktforskning eller bevarandet av gamla spannmålssorter i Finnerödja hembygdsförening. Även Hasselfors byalag har en bredd i sina aktiviteter med många event som återkommer varje år. Det finns en brett omfång av aktiviteter bland föreningarna samtidigt som att vi kan sätta in alla i samma fack eftersom alla är lokala föreningar som är aktiva i sin bygd. Även Laxå OK och Hjulsjö byförening har utökat sina aktiviteter, eftersom MTB har blivit en populär träningsform bland annat som komplement till annan träning, till exempel vid skador är cykling skonsammare än löpning. När vi ser på de olika utvalda föreningarna så ser man en tydlig familjär känsla av att det här gör vi tillsammans för vår skull. Det går inte att se lika tydligt när det gäller idrottsklubben då sporterna i sig till stor del är individuella men man tillhör en klubb för att ha träningsällskap och gemenskap. De andra utvecklingsgrupperna är kanske något tydligare då det oftast arbetas

tillsammans för att förändra, motverka en brist i bygden eller för att åstadkomma något specifikt, som bredband för alla. Om vi väljer att betrakta livsstilsföreningarnas plats i bygden med Bourdieus "glasögon", att socialt kapital handlar om att resurser kan omvandlas till andra tillgångar. Så ser vi att exempelvis Finnerödjas hembygdsförening har omvandlat intresset för hästar och det fina ridstigarna i området till en turist attraktion, det har genomförts eftersom det fanns en del hästföretagare i föreningen som ville förbättra ridvägarna i området och några företagare hade boendeanläggningar, tillsammans vill de attrahera fler gäster.

Att kunna se möjligheter i stället för problem och på samma gång se vilka resurser som finns i bygden och vad det kan omvandlas till. Betraktar vi Hasselfors byalag så var deras föreningslokal tidigare ägt av IOGT-NTO. Att de själva numera äger sin lokal och ytterligare bland annat ett museum medför att de har möjlighet att omskapa eller byta inriktning smidigare inom föreningen och det kan medföra att det blir lättare att göra naturliga förändringar allt eftersom verkligheten runt de förändras. Kan vi istället ta i beaktande Putnams tanke om vertikalt förtroende så kan det bli lite knepigare mest därför att det kan innebära att man känner tillit till vissa organisationer men inte till alla. Som livsstilsföreningen Tivedens utvecklingsgrupp så är det troligt att man har en hög tillit gentemot Hela Sverige ska leva och troligen även till LEADER som metod. Dock innebär det inte per automatik att det finns tilltro till andra samhällsliga organisationer. Det horisontella förtroendet har som i Tivedens utvecklingsgrupp fall ett förtroende gentemot sina medmänniskor i den egna föreningen, vilket i sin tur innebär att man i första hand använder sig av de egna kontakterna för att få tillgång till andra resurser. Som så ofta har vi inte möjlighet att skapa band till våra medmänniskor om vi inte möter de i något sammanhang. Det är inte troligt att vi kan möta alla människokategorier inom ramen för vårt dagliga liv. När vi möts i föreningssammanhang har vi möjlighet att träffa andra yrkeskategorier, livsöden, så vi själva kan utvecklas. Om vi i stället ser på Rothsteins tankar om socialt kapital så

handlar mängden förtroende om graden av tillit som vi har till de kontakter som vi besitter. Laxå OK är ett bra exempel på det då de engagerar fler än bara medlemmar när de har arbetsdagar och tävlingar så har de en hög grad av tillit även utanför den egna föreningen och inom den egna bygden.

Eftersom det finns flera varianter av socialt kapital så är det intressant att alla varianterna ändå skapar en tillit och möjligheter till engagemang. Om vi som Bourdieu uttrycker det, kan omvandla de tillgångar vi har till något som vi behöver för att få mer av något annat. Tar vi ytterligare en gång Laxå OK som ett exempel så kan vi se att de är en fungerande idrottsklubb med goda träningsmöjligheter inom sin huvudsport men att det finns önskemål om mer allsidig träning så då ordnas det genom att ta in andra sporter och utöka antalet aktiviteter, det innebär i sin tur att de har fått ytterligare medlemmar. Det sker trots att även de nya grenarna också är individuella träningsformer även om man har gemensamma träningar. Även de så kallade utvecklingsgrupperna förändrar sig och sitt utbud efter de behov och vilka intressen som finns i föreningen. När en förening har ett samarbete med den kommun där man verkar, så innebär det inte automatiskt att man har det vertikala förtroendet till kommunen som sådan, utan det kan även vara så att en medlem sitter på dubbla poster både inom kommunen och som aktiv i föreningen och således kan tilltron även vara person styrd. Betraktar vi Finnerödja hembygdsförening och Tivedens utvecklingsgrupp som representant i det här fallet så tar de ofta och utan några större eftertänksamhet hjälp utifrån eftersom de vet vilka de bör vända sig till på grund av det mycket stora egna kontaktnät som finns inom föreningen, som i sin tur bygger på eget personligt socialt kapital som omvandlas till ett generellt kapital för den egna föreningen. Vilket i sin tur medför att det som saknades helt plötsligt har blivit en möjlighet genom att ett kapital har omvandlats till ett nytt. Att de allra flesta som är aktiva i någon form av förening känner troligen i det stora hela ett horisontellt förtroende till de i den egna föreningen men det är inte säkert att den tilltron sträcker sig till andra grupper även om de håller på med snarlika saker således kan det

sammanbindande sociala kapitalet saknas till ”de andra” som inte tillhör den egna föreningen (Harding 2012:12, 29). Blickar vi sen lite närmare på Rothsteins tolkning: att vi agerar utifrån hur vi tror att andra uppträder gentemot oss. Det känns kanske som en självklarhet men i praktiken så kan det innebära att en tydlig ”vi mot dem” känsla uppstår som både kan leda till ökade spänningar mellan grupper och samhällen, det kan både verka exkluderande men också i vissa sammanhang inkluderande (Linton 2012).

Om en livsstilsförening kan öka trivseln i en bygd är en knepigare fråga att få entydiga svar på, eftersom det handlar mer om hur individer på en personlig basis upplever livsstilsföreningarna. För de som är aktiva eller åtminstone med i en ideell förening så borde svaret på frågan vara ja. Då frågan egentligen menar till att svara på frågan om bygden så blir det en allt komplexare fråga och kan förmodligen besvaras med både ett nekande och ett jakande. Dock har mina informanter alla uttryckligen sagt att för dem är föreningarna både en självklarhet och ett måste i vardagen för att trivas och må bra. Finnerödjas hembygdsförenings representant upplevde dels en glädje att få förvalta de traditionella växterna och att det är mycket glädje fyllt att få arbeta med lantraserna som finns på den egna gården. För hen var gemenskapen inom föreningen och känslan att göra något aktivt för bygden av stor vikt. Informanten från Tivedens utvecklingsgrupp påpekade vikten av bredband, för att kunna verka och hålla kontakt med familj och vänner, samt att utan bredband så är det knepigt att driva företag. Dessutom eftersom föreningen har alla som bor i området som medlemmar så är det ingen som utesluts och alla som vill får komma med frågeställningar eller ämnen som vi diskuterar oss fram till hur vi ska lösa. När tankar blir idéer och idéerna blir till verklighet, då har vi möjlighet att förändra negativa händelser till något positivt och vi går i regel stärkta ur det. Som Tivedens utvecklingsgrupp som hyr in sig i sin lokal som ägs av en ekonomiskförening som bildades för att kunna köpa den nerlagda skolan.

Enligt de intervjuade föreningarna så ökar livskvalitén i bygderna med hjälp av livsstilsföreningarna och den gemenskap de skapar. För någon kanske fritidsaktiviteten är viktigt för att få möjlighet att utföra sitt intresse i en gemenskap med andra likasinnade, för en annan kanske umgänget är det viktigaste (Frykman & Hansen 2009:105). Även Gunnarsdotter skriver i sin avhandling om att jaktlaget skapar gemenskap och möjligheter till att komma in i en bygd genom att träffa andra individer med liknande intressen (Gunnarsdotter 2005:147ff). När vi tillåter att människor själva får möjligheten att se vad de är i behov av så vaknar känslan av självtillit vilket i sin tur skapar möjligheter, erfarenhet och kunskap. Föreningar kan fylla de tomrum som uppstår och som inte familj, den offentliga sektorn eller den privata sektorn kan utföra (Ingelstam 2006:70; Jordbruksverket³).

När vi agerar i en social värld så finns det två saker som kan ske, antingen får vi ökad tillit till andra eller så minskar den, beroende på vilka erfarenheter vi får, men för att kunna verka i en ideell miljö så behöver vi ha allmän tillit åtminstone inom den egna gruppen, så kallat horisontellt förtroende (Frykman & Hansen 2009:132; Rothstein 2003:317). Att tillit växer i möten med andra aktiva i en förening är något som påpekas i *Utvecklingskraften i nätverk - om lärande mellan företag* (Svensson et al. 2007:114ff). Det är först när man känner varandra och vågar sätta sin tillit till den andra som man kan utvecklas och förändra saker tillsammans (Svensson et. al. 2007:114ff). Föreningar som skapar betydelsefulla mötesplatser och aktiviteter i en förening skapar sammanhållning och gör det lättare att få en fast grund i bygden att stå på (Frykman & Hansen 2009:133). Om vi får tro Frykman och Hansens studie om attityder till sjukskrivningar så är attityder inte lika i de olika områdena i deras studie (Frykman & Hansen 2009). Innebär det i mitt fall att i en annan del av vårt avlånga land är attityderna om vilka livsstilsföreningar som är viktiga för att skapa socialt kapital annorlunda? Är det så att i de landsändar där kyrkor varit viktiga länge som i Gunnarsdotters avhandling; i de här områdena är ett av de bästa sätten att komma in i en bygd, genom att gå med i ett

samfund, medans det på andra platser är viktigare med exempelvis fotboll (Gunnarsdotter 2005:109ff).

Att de intervjuade föreningarna poängterade att de var en del av bygden de i och att det för dem personligen är ett sätt att binda ihop kulturhistorien i området, det var inte lika tydligt hos orienteringsklubben. Även om det i bygden inte är de allra flesta som är medlemmar så skapar föreningarna även aktiviteter för dem som inte är medlemmar så som tävlingar, fika, besöka gården, midsommarfirande, konstrunda och möjligheter till bredband. Om dessa föreningar inte skulle vara aktiva fanns det då någon annan som skulle ta itu med saker? Enligt jordbruksverket så fungerar ideella föreningar ofta som samlingspunkt som även bekräftades av flera av informanterna, de tar ibland även över funktioner som i städerna tas om hand av privat eller offentlig sektor (Jordbruksverket³). En mycket intressant sak var Tivedens utvecklingsgrupp som sa att alla som bodde i Tivedens gamla socken var medlemmar i deras förening. Kan det innebära att några arbetar emot föreningens grundintresse eller att några inte ens bryr sig. Att ett ”icke” önskvärt medlemskap kan motverka sitt syfte kanske känns som något troligt, samtidigt som en del sommar gäster kanske enbart tycker att det är skönt. Vad händer när föreningar knoppar av sig och bildar en ny utomstående ideell förening i stället för att vara en inriktning inom föreningen? Försvinner det då aktiva individer från grundföreningen och byter till den nya eller blir man kvar i båda? Eftersom Sveriges befolkning under många år har haft en sådan stark tilltro, har vi idag ett utbrett föreningsliv som kan skapa olika saker som vi behöver eller vill ha i vårt vardagsliv. Jag har själv alltid upplevt att möjligheterna till en aktiv fritid är läkande, sen om det är promenader i skogen med sin hund, släktforskning, dra skidspår, sjunga, dansa eller umgås med andra lika sinnade, det är i sin tur inte viktigt vad man tycker om att göra, bara man gör något.

En livsstilsföreningen har i en bygd flera olika funktioner bland annat så skapar de en gemenskap och en tillhörighet precis som i Gunnarsdotters

avhandling där jaktlaget är en stor del av det sociala i bygden (Gunnarsdotter 2005:147ff). De livsstilsföreningar som finns i ett område fyller alla sin funktion men exakt vilken funktion en individ i bygden tycker att de har är troligen högst individuellt. För de som är aktiva inom någon förening så skapar den med stor sannolikhet tillit till gruppen enligt Putnam så kallat sammanbindande socialt kapital och skapar en gemenskap (Harding 2012:29). Det skapar också potential för att när människor känner varandra möjligheten till att få arbete, hjälp i vardagen, råd eller kanske bara tillfället att skapa något som saknas i området så som en fungerande äldrevård (Ingelstam 2006:70, 95f). Samtidigt som om du inte har något som helst intresse av en annan förening kanske du inte tillskriver de så stort värde medan de för en annan person är väldigt viktigt. Naturligtvis är de som är medlemmar i föreningarna av uppfattningen att de fyller någon sorts funktion, förutom möjligen Tivedens utvecklingsgrupp. Skulle man inte tycka att de spelade någon roll så skulle man troligen sluta vara medlem.

Några av föreningarna har utökat sina aktiviteter för att passa andra individer och har med det även lyckats få sin förening att växa och utvecklas. Livsstilsföreningar skapar gemenskap i bygder som i sin tur ger tillit och som slutligen bygger socialt kapital. En av informanterna uttryckte att en förening kan vara en viktig möjlighet att komma in i bygden, precis som Jordbruksverket skriver i sin publikation: *Allt om landet* (Jordbruksverket³:10). Nyckelinformanterna pratade även om att deras föreningslokaler skapar samlingsplatser som producerar gemenskap i bygden, hos de allra flesta gick det att hyra lokalen för egna privata tillställningar som exempelvis ett födelsedagskalas. Även här påtalar publikationen *Allt om landet* (2013) vikten av att behålla samlingsplatser för att skapa gemenskap i bygden (Jordbruksverket³:17). Det gör även Gunnarsdotters avhandling *Från arbetsgemenskap till fritidsgemenskap...* (Gunnarsdotter 2005:77ff).

När det gäller användandet och skapandet av socialt kapital så får vi se till våra teoretiker. Om vi ser på Bourdieu och hans tanke om att det sociala kapitalet förändras allt eftersom vi människor möts och attityder förändras, kan det bli knepigt att se vad som är viktigt om några år. Eller för den delen om det sociala kapitalet är lika över hela landet. Tittar vi till Putnams begrepp socialt kapital och kopplar det till dagens informationssamhälle medför det att framför allt det överbyggande sociala kapitalet minskar då individer själva har lättare att ingå i de sammanhang de vill utan att det geografiska avståndet spelar en nämnvärd roll, eller sker det ett ökande av det sociala kapitalet eftersom det är lättare att hålla kontakt med människor som flyttar ifrån det sociala fysiska rum där vi från början har möts. Att det sociala kapitalet kan anses minska har att göra med att de spontana mötena med människor utanför de egna grupperna minskar, samtidigt går det att säga att det istället ökar eftersom det är lättare att hålla kontakten med vänner och bekanta som flyttar längre bort. Oavsett om vi väljer att anse att det sociala kapitalet ökar eller minskar så är en sak säker, de spontana mötena men människor utanför den egna kretsen minskar om vi sitter hemma. Trots det här så innebär det troligen inte att de egna större grupperna minskar det sociala umgänget mer än att det förbyts till datorer istället för telefon och brevväxling. När tilliten till andra människor minskar så minskar även den allmänna välfärden eftersom människor är mindre benägna att be om hjälp eller att hjälpa andra, vi blir mer och mer individualister. Ideella föreningar är en bra grund för att lära sig samarbete över gränser, det skapar förtroende för andra människor och ökar det egna nätverket, det möjliggör också agerande för ett gemensamt mål som att anordna en tävling eller renovera den egna lokalen.

Tar vi och betraktar Rothstein igen så är det bra att reflektera över att vi agerar utifrån vad vi tror om våra medmänniskor inte vad det faktiskt gör. Så om vi inte har något vertikalt förtroende, känner tillit till kommunen så kommer vi agera utefter det. Är betydelsen av tillit till andra större än vad gemene man tror? När vi pratar om tillit som ett begrepp så innebär det så

mycket mer än det gör till vardags. Till vardags kanske det bara är en allmän känsla som man har. När vi pratar om begreppet tillit så innebär det antingen tillit till medmänniskor att alla eller en individ är solidariska eller så betyder det att vi känner tillit till systemen i samhället. Det sociala kapitalet används för att få tillgång till andra resurser den bild av föreningslivets betydelse som utvecklingsplaner ger uttryck för. Att på olika sätt skapa trygghet och möjligheter för alla människor att leva, bo och verka där de vill är en av flera viktiga bitar. Att även äldre människor ska kunna få bo kvar på befintlig plats eller i närområdet samt att skapa samlingsplatser, minska ensamheten och skapa utgångsplatser för hemtjänsten. Det ger trygghet och skapar gemensamhetskänsla i bygden. När föreningar aktivt deltar i arbetet för att förbättra ett område så ökar gemenskapen och tilliten till varandra i bygden. När vi börjar med att tolka det vi hör eller ser så påverkas vi alltid av de föreställningar och upplevelser vi själva har haft. Konsekvenser av att föreningar försvinner skulle enkelt kunna sägas vara att trivseln minskar och vi får en ökande isolering. För nyinflyttade kan ideella föreningar skapa en delaktighet, en möjlighet för att få kontakt med andra och skapa trivsel. Att socialt kapital och tillit är viktigt för att föreningar ska fungera på ideell basis kanske känns överflödigt att konstatera, men utan att människor vågar samarbeta med varandra så fallerar hela idén om att jobba tillsammans mot gemensamma mål.

Hur ser medlemsstrukturen i utvalda föreningar ut?

I de av mig utvalda föreningarna ligger medlemsantalet på drygt 100 stycken till uppemot knappa 400 medlemmar. I de flesta föreningarna är det övervägande medelålders och uppåt medan Laxå OK står ut lite som har ganska många under 25 år också. Förutom åldersfördelningen kan det även vara intressant att se om det skiljer mycket mellan könen och trots att föreningarna säger att det är ganska jämt i de olika föreningarna så är det lite olika om det är 60/40 eller 40/60. Det känns dock som det är större skillnader bland ålder än kön. Den enda föreningen som verkligen stack ut när det gäller medlemsstrukturen var Tivedens utvecklingsgrupp, här är alla

som bor i Tivedens gamla socken automatiskt medlemmar. Medlemsstrukturen i de utvalda föreningarna är viktig eftersom om det saknas yngre så bör det innebära att föreningen så sakteliga försvinner. Det behövs unga förmågor med energi och kunskap för att få en kontinuitet och hållbarhet framåt, dock inte sagt att de äldre är dåliga medlemmar, alla behövs för att få ett fungerande samarbete. Eftersom de ofta pratas om att unga flyttar ut från sin bygd för att utbilda sig eller resa är det inte konstigt att det är många äldre i föreningarna. Det är generellt sätt fler äldre än yngre i många av föreningarna. Det kan ha att göra med att de egna barnen är utflugna samt att en del är pensionärer, vilket i sin tur bör innebära att det finns mer fritid att använda till roliga saker. Om Tivedens utvecklingsgrupp har hittat ett bra sätt att skapa gemenskap i ett område och öppna upp diskussionsforum för aktuella frågor, genom att ha alla i området som medlemmar. Det är inget som har undersökts till den här uppsatsen men det är en intressant tanke som man skulle kunna forska vidare på. Det går däremot att konstatera att ingen i bygden utesluts i en sådan förening som i Tivedens utvecklingsgrupps fall där alla är medlemmar, dock borde det även kunna innebära att det finns motstridiga åsikter inom föreningen i aktuella frågor.

Hur ser verksamhetsutvecklingen ut för föreningarna?

Alla livsstilsföreningarna som är intervjuade i det här arbetet pratar om vikten av att förändra sig och att försöka engagera yngre genom att även tillgodose även deras intressen eller frågor, att alltid ha aktuella frågor och synsätt även om de inte vill gå ifrån och utesluta de äldres frågor heller. En del av föreningarna har fått minskat antal medlemmar sedan början av 2000-talet, men för bland annat Laxå OK har trenden börjat vända och man har ganska många under 25 år som är aktiva i föreningen. För bland annat Finnerödja hembygdsförening så är det här fortfarande ett problem framförallt att få yngre att engagera sig i styrelsearbetet. De försöker förändra det genom att skapa nya aktiviteter som passar den yngre generationen bättre. Trots alla bryderier angående framtiden och förvaltandet av föreningarna, lokaler samt bland annat kulturhistoria så är

ingen av livsstilsföreningarna i det här arbetet negativt inställda mot framtiden, även om några av föreningarna önskar en bättre hjälp från kommunen. Finnerödja hembygdsförening har lyckats att knoppa av ett av de egna LEADER projekten till en egen förening, så nu är ”Ridleder i Tiveden” en egen fristående förening. När vi upplever att de samhällsliga funktionerna inte genomförs på ett för oss godtagbart sätt så har vi genom föreningarna kunskapen att kunna samarbeta för att utföra de sysslorna så som vi själva vill (Vogel J, et al.: 2003:79). Hela Sverige ska leva är en av dessa organisationer som finns och som många av utvecklingsgrupperna har eller har haft hjälp av. Hela Sverige ska leva är en möjlighet för individer att själv ha en möjlighet att tillsammans med andra påverka sin dagliga situation. Kanske är det ett sätt för människor att känna trygghet och vilja för att själva ta tag i det de tycker behöver förändras utan att uppleva ett spindelnät av byråkrati (Hela Sverige ska leva¹).

Ett sätt att utveckla verksamheten och ha chansen att testa på eller undersöka något inför att man lägger ner mycket tid och kanske även pengar är att göra en förstudie i frågan. Här kan LEADER ha en funktion att spela eftersom tre- partner systemet gör att man får tillgång till resurser som ofta är bristfälliga. Det medför att LEADER som ett verktyg till livsstilsföreningar kan spela en viktig roll för utvecklingen av en bygd. LEADER tycks redan ha spelat en viktig roll för fördjupningen av de intervjuade föreningarna kanske speciellt för Finnerödja hembygdsförening och deras projekt ”Ridleder i Tiveden” som numera är en egen förening. Eftersom de redan hade drivit LEADER projekt förut och kände sig bekväma med den metoden, så upplevde föreningen att det skulle vara enkelt att utveckla de fina ridlederna i området för att locka dit turister. Efter projektets avslutande har ”Ridleder i Tiveden” knoppats av och bildat en egen förening. Samtidigt så är fiberbredband en aktuell fråga hos Tivedens utvecklingsgrupp och här finns det goda exempel att ta ifrån när det gäller andra föreningar som redan har genomfört sådana projekt inom LEADER. Det visar att LEADER redan nu har varit ett fungerande verktyg för verksamhetsutvecklingen i framförallt en av de utvalda föreningarna, men

för andra har de kunnat starta upp saker inom den befintliga verksamheten. Att det i Hela Sverige ska levas bygdebänk finns goda exempel som andra har genomfört underlättar att få inspiration och ibland även att våga testa, tyckte en av informanterna (Hela Sverige ska leva⁶).

Att förändra sin verksamhet efter det som händer i omvärlden och vilka intressen som finns i bygden är en viktig del för att öka sitt medlemsantal och kunna påverka sin framtid. Hur verksamhetsutveckling har sett ut, hur den ser ut just nu, samt hur den kommer att se ut i framtiden är några frågor som är värd att funderar på. En sak är dock helt klart det har skett förändringar under årens lopp och det fortsätter att ske. Precis som Bourdieu säger så omvandlas tillgångar till nya värden och gamla symbolvärden får nya, när attityder och sedvänjor förändras (Månson 2010:274f, 373). Flera av informanterna uttryckte en oro inför framtiden, eftersom föreningar inom den ideella sektorn inte kan överleva om medlemsantalet blir för litet. Ideella föreningar har funnits som fenomen under lång tid i Sverige och har en bred förankring i många områden även om kanske inte alla tänker på sin idrottsförening som just en ideell förening. Skulle det på något sätt kunna gå att hitta lokaler som är outnyttjade för föreningslivet att ta tillvara på och på så vis även skapa mötesplatser och nya multifunktionella utrymmen att ha en förening i genom att man gör en gemensam sak i att bevara och använda de lokaler i bygderna som faktiskt står tomma, det skulle troligen möjliggöra för att flera skapar sig en studiecirkel, förening eller kanske en matlagningskurs. Saker som kan utveckla människor, öka gemenskapen och tilliten samt troligen även göra att nya möjligheter öppnas. Om de lokaler som finns inte öppnas för att ha föreningar i så kan det medföra att nya föreningar inte bildas, samtidigt som det kan vara en trygghet för den enskilda föreningen om man är flera föreningar som hjälps åt.

Om LEADER har en funktion att spela för utvecklingen av ideella föreningar är lite knepigt, eftersom de intervjuade föreningarna är skapade innan LEADER. Men eftersom alla föreningarna utom Laxå OK har fått

ekonomiskt stöd från LEADER så undrar jag om de inte hade fått finansiering från det, hade de kunnat uppnå det de har åstadkommit? Eftersom två av föreningarna bildades på 40-talet, varav en är Laxå OK, så är inte möjligheten till LEADER en faktor att ha med i beräkningen när det gäller uppstartandet av föreningarna, dock har det hjälpte till med skapandet av det som är just nu och kanske även till det som kommer i framtiden. Tar vi Finnerödja hembygdsförening som ett exempel så hade troligen inte Tivedens ridleder startats om det inte var för att man tidigare hade drivit projekt i LEADER format och kände sig bekväm med att skapa ett till projekt i den formen. Föreningslivet förändras och måste hela tiden fortsätta att utvecklas. Här är LEADER en viktig funktion som verktyg och mötesskapare. Att föreningslivet alltid måste vara i förändring verkar kanske konstigt, men för att locka nya intresserade så måste det som erbjuds vara tilltalande. LEADER är en av utvecklingsgruppernas arbetsmetoder och kan anses vara ett bra format att jobba inom då tre-partner systemet ger resurser som annars ofta saknas. Det finns de föreningar som ser det som en utmaning och en möjlighet medan andra föreningar ser åldern hos många medlemmar som ett hinder och som i sin tur ger ett trytande engagemang och minskar möjligheter för framtiden. Det sociala kapitalet i sig kan omvandlas till nytta i olika föreningar, även om det i många fall från början är personligt, det skapar möjligheter som förut inte fanns i så stor grad. Det känns som om många av de intervjuade föreningarna upplever att LEADER ger möjlighet att skapa nya saker som behövs för bygden. En fundering som har tillkommit under arbetet gång är om LEADER har gett föreningar verktyg för att våga skapa sin egen framtid? Det är en fråga som är svåra att besvara eftersom den tillkom sent i arbetet men det är en fråga som man skulle kunna undersöka vidare. Det till trots så har en av föreningarna knoppats av till en annan under den här LEADER perioden.

Hur framtiden ser ut för de här livsstilsföreningarna är omöjligt att svara på men om vi tror de intervjuade så är framtiden ljus. Hur det har sett ut vet vi till viss del eftersom föreningarna har sett en nedgång i medlemsantal, dock

är det inte många som var med och startade föreningarna som finns kvar i styrelserna. Just nu så är alla föreningarna positiva och aktiva i att hitta lösningar på problem och se de möjligheter som faktiskt finns i de lokala samhällena. Att föreningarna ses som en del i bygden skapar gemenskap och tillit. Det är en utvecklings möjlighet att ta tillvara på. Mitt antagande när jag började med undersökningen om att de utvalda föreningarna: har mycket få medlemmar under 25 år, kommer delvis på sniskan speciellt när vi betraktar Laxå OK eftersom de har varit duktiga på att få nya yngre medlemmar. Det är spännande att en del föreningar är duktiga på att hitta aktiva yngre medlemmar till sin förening. En snabb koll på Tivedens utvecklingsgrupp och deras medlemssystem kan kännas udda, att alla i gamla socken är automatiskt medlemmar skulle kunna leda till problem av ökad inaktivitet eftersom man inte aktivt valt medlemskapet. Det är dock inget som föreningen har märkt av, men vissa medlemmar är aktivare än andra, som det så ofta är. Studiens begränsningar är delvis att jag till slut valde ut ganska snarlika föreningstyper och således kan det minska representativiteten då det kanske endast blir överförbart på utvecklingsgrupper och hembygdsföreningar men även i viss del på idrottsföreningar.

Det kan innebära att andra typer av ideella föreningstyper inte blir representerade alls. Enligt Wijkström och Lundström så varierar relationerna mellan ideella sektorn och kommunerna, det kan delvis bero på kommunens storlek, lokala faktorer men kanske det viktigaste de styrande partiets politiska färg och idéprogram men även vilket område det rör sig om (Wijkström & Lundström 2002:115f, 215f). Det här kan skapa problem och innebär även att trots att det här är överförbart på andra bygder i landet så kan det förhindras på grund av de styrande i en kommun. En viktig sak att tänka på är om undersökning går att flytta över till ett annat område eller om miljön i det undersökta geografiska området är av en sådan natur så att vi inte kan ta kunskapen vidare. Jag skulle tro att inom Sverige och kanske även norden där vi generellt sett har en hög allmän tillit så bör det gå att

genomföra en snarlik undersökning medan det helt säkert går att göra om den här undersökningen på Sveriges landsbygd.

Slutsats

När vi i olika föreningar skapar kontakter med andra människor så skapar vi socialt kapital och bygger relationer till varandra i de sammanhang där vi befinner oss. Av gemenskapen som uppstår finns det möjlighet att förändra den miljö som vi bor i. Det sociala kapitalet som byggs i kontakten med andra människor medför att individer med låg utbildningsnivå och få ekonomiska möjligheter får tillgång till ökade resurser genom sitt deltagande i föreningslivet. Inriktningen som föreningen får styrs av intressen och behov hos individen. Det är knepigt att idag säga vad föreningarna behöver ha för inriktning för att attrahera nya medlemmar. De behöver i många fall förändras för att på så sätt få nya aktiva medlemmar till sin förening. För många är en aktiv fritid en väldigt viktig del i att må bra och att trivas. Livsstilsföreningar är en viktig del i att bibehålla levnadsglädje, öka gemenskapen, attraktionskraften och bygga tillit till varandra i en bygd.

I den här texten har teoretikernas begrepp av socialt kapital och tillit tagit en central roll. Bourdieus tanke om att det sociala kapitalet förändras i möten med andra människor och under tidens gång även attityderna. Eftersom det är osäkert hur förändringarna blir och vad som är viktigt i framtiden för nya medlemmar kan det vara svårt att hitta de. När vi engagerar oss ideellt så är det av vikt att vi tycker om det vi gör, därför att annars slutar vi vara aktiva medlemmar och hittar på något annat att göra. Föreningar uttrycker också en svårighet i att hitta nya medlemmar eftersom de inte vet vad de yngre generationerna vill ha för typ av förening. Den yngre generationen kan ses ha ett mindre mängd överbyggande socialt kapital om vi ser till Putnams begrepp på grund av det informationssamhället vi lever i idag. Eftersom det i dag är lättare att ingå i de grupper man vill utan att det geografiska

avståndet spelar en nämnvärd roll. Det sociala kapitalet kan tyckas minska då de spontana mötena med människor utanför de egna grupperna minskar. Samtidigt går det att säga att det istället ökar eftersom det är lättare att hålla kontakten med vänner och bekanta som flyttar längre bort. Oavsett om vi väljer att tro att det sociala kapitalet ökar eller minskar så är en sak säker, de spontana mötena med människor utanför den egna kretsen minskar om vi sitter hemma. Även när vi hittar andra sätt att umgås än det som har varit det traditionella så kan fortfarande det sociala kapitalet och tillit ökas och underhållas via datorn. I takt med att tilliten till andra människor minskar så försvagas också den allmänna välfärden i samhället eftersom människor är mindre benägna att be om hjälp eller att hjälpa andra. Föreningar ger möjlighet att lära sig samarbeta och skapa förtroende för människor och ökar nätverket. I mitt kommande yrke som landsbygdsutvecklare är det bra att lägga Rothstein på minnet om att vi agerar utifrån vad vi tror om våra medmänniskor, inte vad det gör. Vilket innebär att om en förening har litet eller inget vertikalt förtroende för exempelvis kommunen så kommer de att handla därefter. När vi pratar om tillit som ett begrepp så innebär det så mycket mer än det gör till vardags. Betydelsen av tillit är så mycket större än vad gemene man anar. Till vardags kanske tillit bara är en allmän känsla som man har, så där rent generellt. När vi pratar om begreppet så innebär det antingen tillit till systemen i samhället eller till våra medmänniskor, att de är solidariska.

Det går med stor sannolikhet att säga att trivseln i ett område minskas som en följd av att föreningar upphör med sin verksamhet. För att en bygd ska vara attraktiv att flytta till så bör man ha möjligheter till att lära känna människorna i sitt område så man slipper bli isolerad och får en meningsfull fritid. I möten med andra människor så kan vi skapa delaktighet och möjligheter att förändra vår livssituation med hjälp av föreningarnas aktiviteter. Att socialt kapital och tillit är viktig del för att föreningar ska fungera på ideell basis, känns kanske överflödigt att konstatera, men utan att människor samarbetar med varandra så fallerar hela idén om att jobba

tillsammans mot gemensamma mål. I många sammanhang används det sociala kapitalet för att få tillgång till resurser som man saknar. I utvecklingsplanerna så finns det utrymme för att föreningslivet unika kunskap om bygden är en resurs i sig och att medlemmarna är viktiga i framtidsplanerna. Människorna i bygden kan skapa sina förutsättningar genom att berätta och aktivt arbeta för de behov som finns. Mötesplatser skapar en gemensamhetskänsla på platsen och när vi möts kan vi lära känna varandra och skapa trygghet. En effekt är att om föreningar skulle försvinna är att många skulle bli mer isolerade i sin vardag och möta färre människor. Som i sin tur skulle leda till större otrygghet och minskad tillit eftersom vi inte känner varandra.

De föreningar som vill leva vidare i en föränderlig värld måste hela tiden fortsätta att utvecklas. Här kan LEADER som metod spela en mycket viktig roll som verktyg och mötesskapare. För att föreningslivet ska fortsätta att frodas så måste föreningarna vara i ständig förändring, för att locka nya intresserade så måste det som erbjuds vara tilltalande. Som arbetsmetod är LEADER ett bra format som ger tillgång till nya resurser som ofta saknas, genom tre- partner systemet som ingår i arbetssättet. Som så ofta finns det olika sätt att se på det här även så bland de intervjuade föreningarna. För några är LEADER som metod en självklarhet att använda sig av för att utvecklas medan för några så vet det inte riktigt vad det är och om det skulle ha någon större betydelse. Det individuella sociala kapitalet kan omvandlas till nytta för föreningarna och skapar då ytterligare möjligheter som inte fanns från början.

Slutord

Föreningslivet har länge varit viktigt och fortsätter att vara så. Det skapar möjligheter till nya nätverk, gemenskap och en bra vardag. Att ha en meningsfull fritid är en viktig del i att må bra och känna att det vi gör har ett värde, om det är att idrotta, släktforska, lära ut ett hantverk eller något annat

är inte det viktiga. Det potentiella i att träffa människor i olika situationer är det som skapar ny kunskap och ett socialt kapital som vi kan omvandla till de resurser vi saknar. För att kunna trivas i den miljö vi har runt omkring oss så är det viktigt att vi upplever att det vi gör är meningsfullt. I alla intervjuade föreningar finns det eldsjälar och entreprenöriella själar som driver projekt, tävlingar, kurser och mycket annat. De är väl värda att värna om, för utan dessa underbara individer hade jag inte haft den härliga uppväxt jag har haft i nära anknytning till natur och djur. För många människor är de här föreningar som sätter guldkant på tillvaron och det anser jag är en fantastisk sak som vi alla måste värna om. Tänk om det fanns något enkelt recept att ta till för att ha fungerande ideella föreningar i hela vårt avlånga land, men en sak är säkert de föreningar som är aktiva och verksamma idag sprider stor glädje och kunskap inte bara till sina medlemmar men även i det lokala där de verkar.

I min text har jag väckt en del tankar som jag medvetet har låtit bli att besvara, dels för att mitt material saknar den informationen men även för att belysa vilka ytterligare frågeställningar som skulle kunna vara intressant att undersöka vidare. Min uppsats har handlat om föreningslivet som en viktig del i vardagen, en plats där man kan utvecklas i samspel med andra och skapa möjligheter. Jag hoppas åtminstone du får med dig några nya tankar om hur viktig föreningslivet är för många oavsett vilken typ av förening man har valt, kanske fick du också dig en tankeställare.

Litteratur

- Coleman, James S. (1990). *Foundations of social theory*. Cambridge, Mass.: Harvard Univ. Press
- Ehn, Billy & Löfgren, Orvar (2001). *Kulturanalyser*. 2. uppl. Malmö: Gleerup
- Forslund Magnus (2011) *Organisering och ledning*. 2. uppl. Stockholm: Norstedt
- Frykman, Jonas & Hansen, Kjell (2009). *I ohälsans tid: sjukskrivningar och kulturmönster i det samtida Sverige*. Stockholm: Carlsson
- Frykman Jonas, Hammarlin Mia-Marie, Hansen Kjell, Rothstein Bo, Olofsdotter Stensöta Helena & Schierenbeck Isabell, (2009) *Sense of community: Trust, Hope, and Worries in the Welfare State*, *Ethnologia Europaea: Journal of European Ethnology* 39:1 Museum Tusculanum Press, University of Copenhagen
- Gunnarsdotter Yvonne (2005). *Från arbetsgemenskap till fritidsgemenskap: den svenska landsbygdens omvandling ur Locknevis perspektiv*. Diss. Uppsala : Sveriges lantbruksuniversitet, 2005
- Harding Tobias (2012). *Framtidens civilsamhälle: underlagsrapport 3 till Framtidskommissionen*. Stockholm: Statsrådsberedningen, Regeringskansliet
- Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red.) (2001). *Land, Du välsignade?: SOM- undersökningen 2000*. Göteborg: SOM-institutet, Univ.
- Ingelstam, Lars (2006). *Ekonomi på plats*. Norrköping: Centrum för kommunstrategiska studier, Linköpings universitet
- Kaijser, Lars & Öhlander, Magnus (red.)(1999). *Etnologiskt fältarbete*. Lund: Studentlitteratur
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Landström Hans & Löwegren Marie (red.) (2009). *Entreprenörskap och företagsetablering: från idé till verklighet*. 1. uppl Lund: Studentlitteratur

- Linton Magnus (2012). *De hatade: om radikalhögerns måltavlor*. Stockholm: Atlas
- Månson Per (red.) (2010). *Moderna samhällsteorier: traditioner, riktningar, teoretiker*. 8. uppl. Stockholm: Norstedt
- Putnam, Robert D., Leonardi, Robert & Nanetti, Raffaella Y. (1992). *Making democracy work: civic traditions in modern Italy*. Princeton, N.J.: Princeton University Press
- Rothstein Bo (2002). Socialt kapital– ett genombrott för en ny samhällsvetenskaplig teori I: Holmberg, Sören & Weibull, Lennart. (red.) *Det våras för politiken: trettio två artiklar om politik, medier och samhälle : SOM-undersökningen 2001*. Göteborg: SOM-institutet, Univ.
- Rothstein Bo (2003). *Sociala fällor och tillitens problem*. 1. uppl. Stockholm: SNS förlag
- Rothstein Bo & Kumlin Staffan (2001). Demokrati, socialt kapital och förtroende I: Holmberg Sören & Weibull Lennart (red.) *Land, Du välsignade?: SOM-undersökningen 2001*. Göteborg: SOM-institutet, Univ.
- Svensson, Lennart, Jakobsson, Erik & Åberg, Carina (2001). *Utvecklingskraften i nätverk: om lärande mellan företag*. Stockholm: Santérus
- Teorell, Jan & Svensson, Torsten (2007). *Att fråga och att svara: samhällsvetenskaplig metod*. 1. uppl. Stockholm: Liber
- Tonnquist Bo (2012). *Projektledning*. 4. uppl. Stockholm: Sanoma utbildning
- Trägårdh, Lars, Selle, Per, Henriksen, Lars Skov & Hallin, Hanna (red.) (2013). *Civilsamhället klämt mellan stat och kapital: välfärd, mångfald, framtid*. 1. uppl. Stockholm: SNS förlag
- Vogel, Joachim (2003). *Föreningslivet i Sverige: välfärd, socialt kapital, demokratiskola*. Stockholm: Statistiska centralbyrån (SCB)
- Wijkström, Filip & Lundström, Tommy (2002). *Den ideella sektorn:*

organisationerna i det civila samhället. Stockholm: Sober

Internet

Friskis och Svettis

<http://web.friskissvettis.se/om-friskis-svettis/organisation>

Hämtad [2014-03-30]

Hela Sverige ska leva

Hela Sverige ska leva¹

<http://www.helasverige.se/kansli/om-oss/> Hämtad [2014-04-01]

Hela Sverige ska leva²

http://www.helasverige.se/fileadmin/user_upload/HSSL_Kansli/PDF/Informationsmaterial/folder_hssl.pdf Hämtad [2014-02-28]

Hela Sverige ska leva³

<http://www.helasverige.se/orebro/laensbygderaadet-oerebro-laen/>

Hämtad [2014-01-31]

Hela Sverige ska leva⁴

http://www.helasverige.se/uploads/media/Lokal_utvecklingsplan_Hjasselfors.pdf

Hämtad [2014-03-10]

Hela Sverige ska leva⁵

http://www.helasverige.se/uploads/media/Lokal_utvecklingsplan_Hjulsjoe-Bredsjoe.pdf Hämtad [2014-03-10]

Hela Sverige ska leva⁶

<http://www.helasverige.se/kansli/bygdebanken/>

Hämtad [2014-03-21]

Ideella sektorn

<http://ideellasektorn.blogspot.se/2009/08/eu-ar-en-forening.html>

Hämtad [2014-02-20]

Jordbruksverket

Jordbruksverket¹

<http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/landsbygdsutveckling/lokaltleddutvecklingleaderochfiskeomraden/leader20072013/leaderomraden20072013.4.2b43ae8f11f6479737780001053.html>

Hämtad [2014-03-21]

Jordbruksverket²

<http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/landsbygdsutveckling/lokaltleddutvecklingleaderochfiskeomraden/leader20072013.4.6a459c18120617aa58a80006611.html>

Hämtad [2014-03-31]

Jordbruksverket³ 2013

Allt om landet kapitel Allt om föreningsliv och kultur på landsbygden

<http://issuu.com/jordbruksverket/docs/130612112929-8b368cff497b46e2a1dea660049e7601/15?e=5119819/3366302>

Hämtad [2014-03-31]

Jordbruksverket⁴

[http://www.landsbygdsnatverket.se/download/18.1a7fa43d135cd1445cc8000361/1330674308751/ra11_30+\(2\).pdf](http://www.landsbygdsnatverket.se/download/18.1a7fa43d135cd1445cc8000361/1330674308751/ra11_30+(2).pdf)

Hämtad [2014-01-13]

Jordbruksverket⁵

http://www2.jordbruksverket.se/webdav/files/SJV/trycksaker/Pdf_rapporter/ra13_29.pdf

Hämtad [2014-01-13]

Kalmar länsmuseum

Kalmar länsmuseum¹

<http://medeltiden.kalmarlansmuseum.se/niva3/2-2-5.phtml?userid=0>

Hämtad [2014-01-22]

Kalmar länsmuseum²

<http://medeltiden.kalmarlansmuseum.se/niva3/2-2-6.phtml?userid=0>

Hämtad [2014-01-31]

Landsbygdsnätverket

<http://www.landsbygdsnätverket.se/download/18.2ae27f0513e7888ce22800011549/Lokalt+ledd+utveckling.pdf> Hämtad [2014-01-31]

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen¹

<http://www.lansstyrelsen.se/orebro/Sv/Pages/default.aspx>

Hämtad [2014-02-28]

Länsstyrelsen²

<http://www.lansstyrelsen.se/orebro/Sv/om-lansstyrelsen/om-lanet/Pages/lanets-kommuner.aspx> Hämtad [2014-03-31]

Länsstyrelsen³

[http://www.lansstyrelsen.se/orebro/SiteCollectionDocuments/Sv/lanet/bruk-och-landsbygd/landsbygdsutveckling%20och%20landsbygd/Landsbygdsprogram %20sammansatt.pdf](http://www.lansstyrelsen.se/orebro/SiteCollectionDocuments/Sv/lanet/bruk-och-landsbygd/landsbygdsutveckling%20och%20landsbygd/Landsbygdsprogram%20sammansatt.pdf)

Hämtad [2014-03-31]

Nordisk familjebok

<http://runeberg.org/nfaa/0965.html> Hämtad [2014-03-31]

Regionfakta

Regionfakta¹

<http://www.regionfakta.com/Orebro-lan/Befolkning-och-hushall/Medelinkomst/> Hämtad [2014-03-31]

Regionfakta²

<http://www.regionfakta.com/Orebro-lan/> Hämtad [2014-03-31]

Regionfakta³

<http://www.regionfakta.com/Orebro-lan/Geografi/>

Hämtad [2014-03-31]

Regionfakta⁴

<http://www.regionorebro.se/blameny/naturfriluftsliv.4.5d4671c7115cd457ff380004745.html> Hämtad [2014-03-31]

SCB

http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Befolkning/Befolkningens-sammansattning/Befolkningsstatistik/25788/25795/Helarsstatistik---Kommun-lan-och-riket/Folkmangd-i-riket-lan-och-kommuner-31-december-2012-och-befolkningsforandringar-2012/

Hämtad [2014-10-10]

Scouterna

<http://www.scouterna.se/om-scouterna/> Hämtad [2014-03-31]

Verksamhet

<https://www.verksamt.se/starta/valj-foretagsform/ideell-forening>

Hämtad [2014-03-31]

Voluntarius

Voluntarius¹

<http://www.voluntarius.com/ideella-foereningar.htm>

Hämtad [2014-03-31]

Voluntarius²

<http://www.voluntarius.com/Ideella-sektorn.htm>

Hämtad [2014-03-31]

Voluntarius³

<http://www.voluntarius.com/Sociala-entreprenoerer.htm>

Hämtad [2014-03-31]

Voluntarius⁴

<http://voluntarius.com/Professionell-ideell-Om-att-verka-med-ideell-logik.htm>

Hämtad [2014-04-13]

Informanter

Representanter från:

Finnerödja Hembygdsförening (2013-09-24)

Hasselfors byalag (2013-09-25)

Hjulsjö byförening (2013-09-26)

Laxå Orienteringsklubb (2013-09-23)

Tivedens utvecklingsgrupp (2013-09-27)

Bild

Copyright Elin Hermansson